Quæ res benè vortat!

EXERCITATIO JURIDICA,

De

JURE COLLECTANDI,

IN SPECIE

qva ratione & qvo fine imponi & exigi collectæ debeant,

Qvam

SUB PRÆSIDIO

CASPARIS ZIEGLERI, J. U. D.

Consiliar. Elector. Saxon. & Facultat. Jurid. Ordinarii

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EM.

Publicè discutiendam

proponit

GOTHOFREDUS CHRISTIANUS Leyser.

In AUDITORIO JCTORUM

Ad D. XII APRILIS

WITTEBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr. 1673.

EX libris veterum memoriarum, & cujusvis seculi historiis, ipsisq; nostrorum temporum annalibus continuâ qvasi serie freqventissima omnium nationum colligere licet exempla, principes pecuniis acerbè conqvirendis plus invidiæ sibi, qvàm virium addidisse. Aspera in vulgi auribus vox, tributum, res in animis; nec alia crebrior odiorum seges. Etiam tùm, cùm necessitas instat, invidia tributorum, dum imperantur, subest. Malè enim secum agi putat unusqvisqve, dum ex facultatum suarum diminutione publicæ rei detrimentum metitur, neq; considerat, qvanta inde rei suæ familiari expectanda sint commoda. Non alia seditionum acriora existunt incitamenta, neq; deflagrare illæ solent, nisi cum maximo Reip. damno. Qvocirca, ut tributorum necessariorum invidia leniri qveat, utq; lubentiores reddantur animi subditorum, plurimæ â civilis prudentiæ Doctoribus excogitantur artes, qvas tamen recensere hîc omnes nostrum non fert institutum. Videri de iis possent Christophorus Forstnerus *in Taciti lib. 5. annal.* M. Z. Boxhorn *Instit. Polit. lib. 1. c. 10.* Nobis id curæ erit, ut tributa ad justitiæ trutinam expendamus, & qvatenus tùm impositio, tùm distributio, tùm exactio fieri debeat, breviter explicemus.

II. Justissima omnium sunt tributa, qvæ volentibus & consentientibus subditis imponuntur. Tùm enim, qvod qvisq; sponte subit onus, grave non est, aut saltem continentiore cum patientiâ fertur. Et hæc perpetua fuit bonorum Principum in subditos suos benevolentia, ut ab eis non exigerent collectas ante, qvàm utrinqve mutuo consensu comprobatæ fuissent. Indici in eam rem solent Comitia, in qvibus Princeps cum statibus non

tantùm necessitatem collationum expendit, sed de modo etiam, qvo, & ex qvibus rebus exigi debeant, deliberat. Sic enim duplici qvasi vinculo ad earum solutionem adstringuntur subditi, qvorum alterum ex subjectione oritur, alterum ex conventione & consensu, qvorum posterius in Rep. simplici & principatu absoluto necessarium qvidem non est, facit tamen ad conservandam inter Imperantes & parentes harmoniam, mutuumq; utrorumqve amorem. Vid. Joh. Parlador. *l. 1. rer. qvotid. c. 3. n. 13.* Nec dicere poteris, decedere, & derogari sic majestati, qvæ imperium suum labefactari non patitur, nec subditos in partem regiminis admittit. Nec enim hinc seqvitur, subditos in Comitiis usurpare ea, qvæ majestatis sunt, cùm diversa omninò sint, tributa indicere, & de tributis indicendis consilia conferre. Nec, si dissentientibus & consulentibus Statibus tributa non indixerit Princeps, seqvitur, eum circa majestatem suam detrimentum pati, sed hoc potius, tributa ea vel pro non necessariis, vel pro injustis habita, idq; Principem ex consilio Statuum didicisse. Anticipavi eâ de re dicere *exercitat. 9. qvæ est., de jure habendi comitia, num. 12. seqq.* potissimùm *num. 16.* unde suppleri possunt, qvæ hîc studiosè præterimus.

III. Hinc igitur, ubi ex plurium suffragio tributa imponenda fuerint, qvod contingere solet non tantùm eò casu, qvando plures imperant, sed etiam, qvando ex collatis consiliis statuum suorum Princeps definire rem aggreditur, qvod hodiè Principes Germaniæ utplurimùm facere solent, maxima oritur dubitatio, utrum in collectis communitati aut singulis imponendis sufficiat â majori parte eas comprobatas fuisse, & qvidem eo cum effectu, ut reliqvi non consentientes ad easdem solvendas obligati sint, an verò eximi debeant illi, qvi non consenserunt? Vix unqvam enim extabit casus, qvo unâ mente omnes in unam eandemq; pecuniæ summam, unum eundemqve exseqvendi modum, aut in ipsam etiam actûs substantiam consensisse dicentur. Id qvia in plerisqve omnibus negociis contingere solet propter naturalem hominum ad dissentiendum facilitatem, atqve hinc res sine exitu futura est, *l. 17. §. 6. ff. de recept.* omnium ferè gentium consensu receptum est, ut in rebus civilibus

totam

totam universitatem attinentibus pars major habeat rationem integri. Francisc. à Victoria *Relect. de potest. civ num 14.* Et sic igitur reliqvi qvi non consenserunt, non minus obligabuntur atq; alteri qvi majorem partem constituunt, non qvidem directè, sed indirectè & interpretativè, non qvidem ex jure, qvod major pars in ipsos habeat, tanqvam superior, sed ex illâ naturæ lege, qvæ vult partem omnem, qva pars est, ordinari ad bonum totius, qvod bonum præsumptivè à majore parte determinatum est. Hug. Grot. *de imp. summ. pot. circa sacr. cap. 4. n. 6.* Utrum verò idem hoc etiam in collectis decernentis obtinere debeat, non omnium una est sententia.

IV. In Comitiis Imperii multa sæpè hâc de re fuit controversia, qvæ neq; à pacis Osnabruggensis Restauratoribus componi potuit, atqve ideo ad Comitia proximè futura remissa tùm fuit, *art. V. num. 19.* Qvid autem in istis, qvæ deinceps anno 1653. Ratisbonæ habita sunt, præstitum fuerit, refert Limnæus *lib. 2. annot. ad lib. IX. de jur. publ. cap. 1. num. 182. tom. 5.* nempe Senatum Electorum cum Principibus Catholicis pluralitatem votorum comprobasse: Principes protestantes discrimen fecisse inter collectas voluntarias & necessarias, & in his tantùm pluralitati votorum locum dedisse: Civitates verò nullam hîc pluralitatem admittere voluisse. Disqviri deinde cœpisse, qvid sibi velit ista distinctio Collectarum in voluntarias & necessarias: & Senatum Electoralem judicasse, omnes collectas Imperii ratione causæ pro necessariis aut utilibus, ratione verò consensûs Statuum, sine qvo imponi neqveant, pro voluntariis haberi debere. Principes qvosdam Catholicos nullas omninò Imperii collectas necessarias, sed omnes respectu dantis voluntarias statuisse, illas enim non per præceptum à Statibus exigi, sed à volentibus & consentientibus suâ sponte solvi. Qvæ omnia prolixius refert Limnæus *d. l.*

V. Nobis non sedet tanta animi arrogantia, ut putemus, lites in publicis negociis inter Proceres Imperii natas ex Cathedrâ Scholasticâ decidi posse. Qvia tamen qvæstiones controversas in utramqve partem ventilare tamdiu licet, qvoad istæ lege publicâ determinatæ fuerint, atqve interim unicuiq; qvod

 libet,

libet, statuere permissum est, nemo nobis vitio vertet, si per libertatem, qva utimur, Academicam de qvæstione proposita, qvid nobis videatur, breviter hic explicemus. Et ut eo magis excusati simus, non considerabimus qvæstionem propositam in actu exercito, sive in hypothesi, & in applicatione ad Remp. Germanicam ejusq; comitia; sed in actu signato & in abstractione ab omni Republicâ particulari. Eritqve nobis status controversiæ hic: Utrum in collectis ex plurium arbitrio imponendis omnes illi individualiter consentire debeant, ad hoc ut omnes & singuli obligentur, an verò sufficiat consensus majoris partis?

VI. Omninò autem præmittenda hîc est distinctio inter collectas necessarias & voluntarias, sive ut rectiùs dicam, inter actûs necessarios & voluntarios, qvam etiam probant Joh. Bapt. Costa *de fact. scient. & ignor. inspect. 30. n. 7.* Anton. Perez. *Cod. de indict. n. 15.* Ægid. Thomat. *de collect. §. nescienter. num. 1.* dummodo rectè explicetur. Ut enim necessarius dicatur actus, non præcisè reqviritur, ut vis aliqva physicè inferatur aut libertas homini prorsus auferatur, cùm pluribus modis necessarium qvid dicatur, qvos exponit Aristoteles *lib. 5. Metaph. c. 5.* & liberæ etiam actiones certo respectu dici possint necessariæ, Francisc. Svarez, *disp. Metaphys. 19. Sect. 2. n. 8.* sed sufficit, per necessitatem extrinsecus adstantem, voluntatem agentis ita affici, ut cum displicentiâ qvâdam agat, non acturus, si necessitas illa abesset. Etsi igitur non per præceptum semper exigantur collectæ, sed à subditis volentibus & consentientibus dentur, poterunt tamen aliqvæ ideò necessariæ dici, qvia consensus ille à principio qvodam externo elicitur, & qvidem cum difficultate aliqvâ, cùm fortasse mallent in ejusmodi collectas non consentire. Scholastici dicerent, necessarias esse tales collectas non necessitate præcepti, sed medii, qvia sine iis salus publica conservari non posset.

VII. Voluntariè igitur & liberè agere in hoc negocio idem denotat, qvod agere summâ cum lubentiâ, nullâ urgente necessitate, nullo concurrente metu. Et hoc donationibus tantùm & gratuitis munerum largitionibus proprium & pecu-

liare

liate est, ad qvarum substantiam hæc particularis conditio reqviritur, ut gratuitò, liberaliter, absqve metu, coactione, aut interna displicentiâ fiant, in qvo sensu liberè idem planè qvod liberaliter significat. Roger. Widdrington. *de juram. fidel. c. 9. n. 19.* Aliàs non nego inter libertatem & lubentiam magnam esse differentiam. Summa libertas est in Mercatore merces in mare abjicientis illibentissimè; contra summa lubentia in nepote, qvi in Venerem prurit furitqve, libertate affectibus excœcata. Danhauer. *part. 2. Theol. Conscient. dialog. 4. pag mihi 181.* Hâc igitur ratione collectæ voluntariæ dicentur, qvæ citra ullam necessitatem, nec intuitu resultantis inde alicujus utilitatis publicæ ad omnes pertinentis conferuntur, qvales sunt, qvæ fiunt honorarii faciendi gratiâ. Anton. Perez *Cod. de indict. n. 15.*

VIII. His contradistingvuntur collectæ necessariæ & utiles, qvæ tamen ipsæ etiam inter se differunt. Qvanqvam enim necessitatis & utilitatis ratio in qvibusdam negociis concurrat, & utriusqve tùm magna sit convenientia, neqve dici vel fingi possit necessarium, qvod non simul etiam utile contineat. Gylmann. *Symph. tom. 4. part. 1. vol. 3. n. 24.* atqve hinc fieri soleat ut unum per aliud exponatur, Gloss. *in l 5. §. 10. verb. necessaria ff. de damn. inf.* Lud. Schrader. *de feud. part. 4. c. 1. n. 16.* Wesenbec. *consil. 194. n. 10.* aut conjungantur qvandoqve uti fit in *l. 39. ff. de hered. petit.* accuratè tamen loqvendo plus dicit necessitas, qvam utilitas. Neqve id qvod utile est, necessarium illicò existit. Sic enim inter impensas necessarias & utiles accuratè distingvunt JCti, qvando de restitutione rei alienæ agitur. *l. 79. ff. de V. S.* Joh. Bapt. Costa *de remed. subsid. cap. 99. n. 6. seq.* Marescott. 2. *resol. 109. seq.* Rheinking. *de retract. q. 6. n. 386. 401. 409.* Vincent. Carocc. *de locat. p. 4. q. 40. n. 5.*

IX. Qvia verò in publicis negociis causa utilitatis causæ necessitatis æqviparatur. Guil. Redoan. *de reb. Eccles. non al. qv. 55. n. 29.* & bonus civis ad utrumqve tenetur, tàm subvenire publicæ necessitati, qvàm procurare ea, qvæ ad beatitatem civilem utilia censentur, non opus erit, ut curiosè discrimen istud in hâc tractatione faciamus, aut observemus. Negari tamen neqvit, ex necessitate & ex necessariâ causâ arctiorem induci obligationem,

 qvàm

qvàm ex causâ utili, cùm priùs laborandum sit, ut res conservetur, qvàm ut melior existat. Atqve hinc inferri poterit, graviùs peccare eum, qvi necessarias recusat inferre collectas, qvàm, qvi utiles. Ipsa etiam utilitatis ratio non est uniusmodi. Alia enim ad necessitatem propiùs accedit, alia remotior ab eâ videtur. Sic & evidentior est alia, alia minùs evidens. Alia ad singulos æqvaliter & in eâdem qvantitate & qvalitate, iisdem gradibus, eodem numero, pondere aut mensurâ redundat, alia magis uni, qvàm alteri prodest. Habet verò & necessitas suos gradûs, diciturqve alia extrema, alia gravis, alia communis, uti distingvunt Doctores. In qvibus omnibus specificè determinandis & ad materiam præsentem applicandis plus temporis insumendum esset, qvàm commodi inde percipere liceret. Et qvia, ut modo dixi, ad utilia non minùs qvàm ad necessaria suæ civitatis tenetur civis, ad utrasqve etiam obligabitur collectas, sive pro necessitate, sive pro utilitate Reip. impositæ fuerint. Vid. Alphons. Vilagut. *de reb. Eccl. mal. al. lib. 1. cap. 100. n. 6. & 8.* Aymo Cravett. *consil. 27. n. 8. & consil. 195. num. 8.* Atqve sic de utrisqve idem posthac faciemus judicium.

X. Potissima autem ratio eorum, qvi pluralitati votorum in materiâ collectarum derogant, est ista, qvod majoris partis consensus reliqvos, qvi pauciores sunt, obliget tùm demum, qvando negocium commune pertinet ad omnes ut universos, secus verò, qvando pertinet ad omnes, ut singulos. Tùm enim singulorum consensus reqviritur, nec obligantur illi, qvi non consenserunt. *arg. l. 11. ff. de serv. rust. præd.* Sic enim jus est, ut qvod omnes tangit, i. e. cujus emolumentum vel incommodum ad omnes in individuo pertinet, ab omnibus debeat comprobari, *c. qvod omnes de R. J. in 6.* Nic. Losæus *de jur. univers. part. 1. c. 3. n. 84.* Anton. Fab. *Cod. lib. 3. tit. 26. def. 5. n. 7.* Petr. Wesenb. *ad l. 148. ff. de R. J.* Anton. Gomez. *l. 2. resol. c. 4. n. 14.* Jam verò certum est, collectarum onus ad singulos pertinere. Nec enim qvisqvam est, qvi pro alio contribuit, aut onus alienum in se recipit, sed unusqvisqve, qvod debet, ex suis facultatibus exsolvere tenetur. Et hinc concludit Antonius Faber *Cod. lib. 9. tit. 29. def. 18.* non teneri, qvi non consenserunt.

XI.

1477

XI. Deinde ipsa naturalis ratio dictitat, iniqvum esse, ut per impositionem collectarum inopiæ nostræ aliorum votis præjudicium creetur, & marsupia nostra per aliorum suffragia evacuentur. Par enim in parem uti non habet imperium *l. 4. ff. de recept. arb. l. 13. §. 4. ff. ad SCT. Trebell.* ita nec potestatem de ejus bonis decernendi, aut aliqvid inde decerpendi. Et uti suæ qvisqve rei moderator est atqve arbiter, *l. 21. C. mandat.* ita liberum ei erit in tali casu, qvando ex parium votis collectæ decernuntur, dare eas vel denegare. Fieri ita aliàs facilè posset, ut pauperiores qvi fuerint, dum numero superant, ditiorum bonis onera pro subitu imponerent, qvippe qvorum semper iniqvi judices sunt, ut aut invideant, aut si potestatem nacti fuerint, minuant.

XII. Qvibus accedit porrò, qvod in actibus puri puti arbitrii voluntas nostra aliorum nutu non stringatur, nec promissiones alienæ aut facti alieni obligent. Zach. Vietor *de caus. exempt. conclus. 5.* Losæus *de jur. univers. part. 3. cap. 9. n. 11.* Sed necesse est, ut si obligari qvis debeat, consensus ejus accedat. Omnia enim ejusmodi decreta Universitatum fiunt per conventiones, & se habent instar contractuum. At nullus celebrari potest contractus sine contrahentium consensu, *l. 1. §. pen. ff. de pact.* qvi consensus est plurium voluntas, ad qvos res pertinet, simul juncta. Mozz. *de stipulat. tit. de consens. n. 3.* Qvomodo igitur, decretis universitatum ex consensu robur accipientium obligari poterit, qvi disertè dissentit? Nec enim dicere poteris, consensum hîc subesse interpretativum, & haberi eum pro consentiente. Interpretativus enim ejusmodi consensus non aliter procedit, qvàm per fictionem qvandam. At fictio cessat, qvando habetur veritas. Joh. Bapt. Costa *de retrotract. cap. 2. reg. 2.* Nec proinde pro consentiente haberi potest, qvi disertis verbis dissentit. Et huc facit porrò regula vulgata, qvod res inter alios acta aliis non præjudicet, *t. t. Cod. res inter al. act.* Roll. à Valle *cons. 85. n. 4. vol. 2.* Joh. Ronchegall. *in l. eandem §. 1. n. 48. ff. de duob. reis.*

XIII. Istas rationes omnes ut invicibiles admitto, si qvidem agatur de collectis voluntariis ex merâ liberalitate civium, nullâ urgente necessitate, nec svadente utilitate publicâ solvendis. Nemo tùm obligabitur, nisi qvi consensit; nemo cogi pot-

est

1478

est, ut consentiat, nec adigi potest, ut solvat, qvi apertè & manifestè dissensit. Non una tùm omnium causa est ante consensum, sed post consensum demum una fit, per unionem plurium idem placitum approbantium. Voluntas cujusqve hîc libera est, nec, si libera non esset, liberalitas dici posset. Ambitiosa dixit Decurionum decreta Ulpianus in *l. 4. ff. de decret. ab ord. fac.* qvibus jubetur qvis vel prædia vel ædes vel certam qvantitatem præstare. Non minùs ambitiosum id esset, si qvis alteri liberalitatis officium injungere, aut ex alieno marsupio contra Domini voluntatem liberalis esse vellet. Non poterit igitur universitas propter donum alicui dandum, indicere collectas, neqve cogere dissentientes, ut paria secum faciant, & eandem liberalitatem exerceant. Ægid. Thomat. *de collect. §. nescienter. num. 1.* Alphons. Vilagut. *de reb. Eccles. mal. al. lib. 1. cap. 100. n. 7.* Vincent. de Franchis *decis. 2. n. 24. 26.* Alfons. Modit. *ad §. plebiscitum Inst. de J. N. G. & C. dub. 53. & 54. n. 4.* Casp. Klock *de contrib. c. 6. n. 89. & 109.*

XIV. Qvod si verò de collectis propter instantem necessitatem aut utilitatem publicam sermo fuerit, confidenter affirmo, per consensum majoris partis obligari minorem, & cogi tùm posse dissentientes, ut collectas solvant. Theod. Rheinking *de regim. secul. & Eccles. l. 1. class. 5. c. 8. n. 66.* Imponuntur enim tales collectæ propter bonum publicum, & ad promovendam felicitatem civilem, qvæ est in Rep. At in deliberationibus istis, qvæ commune respiciunt bonum, minor pars semper conformari debet ad placita majoris. Huc namqve collineat tota & integra societatis civilis intentio, ut universitati & per hanc unicuiqve benè sit. Sibi ergo qvi benè cupit, universitati etiam ut benè cupiat, necesse est, qvia scil. in bono communi bonum singulare continetur, & in salute totius salus partium consistit. Qvid autem utile & proficuum sit universitati, universitas ipsa judicare debet. In qvâ si fuerint dissentientes, ratio naturalis dictitat, majoris partis valere debere sententiam & huic accedere debere reliqvos, ideò scil. qvia non aliter, qvàm ex plurium sententiâ constare potest, qvæ bono publico proficua sperentur. Proinde etiam in contractibus, qvos celebrat universitas, si necessitas & utilitas causam dederint, non præsentes tantùm & consentientes

obli-

obligantur, sed absentes etiam omnes. Hartman. Pistor. *l. 1. q. 37. n. 7.* Aymo Cravett, *consil. 27. n. 8.* Nic. Losæus *de jur. univers. part. 3. c. 3.* Matth. Coler, *de process. execut. part. 2. c. 3. n. 376.* Et hinc in terminis fortioribus rectè concludit Calderinus, qvem refert Felinus *in c. cum dilecta X. de rescript. num. 20.* qvod major pars possit imponere collectam toti universitati, etiamsi minor pars qvæ contradicit, debeat solvere majorem qvantitatem. Ratio est, qvia in colligendis suffragiis non attenduntur facultates civium, sed tantùm qvantitas numerica. Nec verò injuria fit parti minori, dummodo secundum proportionem onera imponantur, qvia tùm maximè inter Cives æqvalitas servatur, qvod infra pluribus ostendemus.

XV. Nec verò alius hic modus ex dissentientium civium votis certum qvid statuendi excogitari poterit. Ut enim nihil nunc dicam de libidine dissentiendi, in qvâ sibi nonnulla maximè placent ingenia, id solum attendi nunc velim, plurimos alios opinione rectius sapiendi, πλεονεξία, φιλαργυρία & ejusmodi vitiis aliis ita corruptos esse, ut salutis publicæ emolumenta vel non intelligant, vel rejiciant prorsus aut saltem non qværant. Atqve illorum haud pauci tàm attenti ad rem familiarem & parandas divitias existunt, ut Herculi citiùs clava, qvam istiusmodi civibus nummus unus aut alter extorqveri qveat. Qvi ipsi in collectas nunqvam & nec necessarias qvidem, nisi toti jam in periculo constituti fuerint, consentient. An putabimus igitur, eorum, qvi ditissimi plerumqve sunt, dissensum immunes eos & eximios ab oneribus publicis præstare debere? Imò verò obtundendus est iste in Remp. langvor, neq; connivendum, ut infinita illa & insatiabilis avaritia salutem communem impediat. Atq; idcircò cogi tales ad officia sua debere existimo, sicubi sponte ea subire nolint. Qvod enim universitati placet, conveniens non est, ut ab uno aut altero retractetur. Omninò n. ea credenda est fuisse voluntas in societatem coëuntium, ut ratio aliqva esset expediendi negocia. Est autem manifestè iniqvum, ut pars major seqvatur minorem. Qvare naturaliter pars major jus habet integri. H. Grot, *de jur. bell. & pac. lib. 2 c. 5. n. 17.*

XVI. Sed & iniqvum est, alios magnis sumptibus & oneribus tranqvillitatem & felicitatem publicam comparare, alios verò gratis eâ frui. Secundum naturam est, ut commoda & incommoda ad eosdem pertinere, *l. 10. ff. de R. J. c. qui sentit de R. J. in 6. §. 3. Inst. de empt. & vend.* Sebast. Medic. *de compens. p. 1. qv. 45. n. 1. 2. 3.* atq; hinc pugnat cum vitâ sociali & politicâ, ut qvorundam damno & jacturâ universorum civium utilitas comparetur. Fernand. Vasqv. *lib. 1. controv. illustr. 4. in fin.* Est enim civitas societas qvædam, in qvâ maximè æqvalitas servanda est. Æqvalitas autem in hoc potissimum consistit, ut par habeatur ratio tùm fructus & impendii, tùm lucri & damni. Franzk. *tit. pro socio num. 51. seq.* Et societas talis coiri non potest, ut alter lucrum tantùm, alter damnum sentiat; Nam iniqvissimum est hoc genus societatis, qvam etiam leoninam appellant JCti in *l. 29. §. 1. ff. pro soc.* ratione nominis desumptâ ex apologo Æsopi, uti putat Erasmus. Vid. Franc. Connan. *lib. 7. comment. c. 13.* Francisc. Cardin. Mantica *lucubrat. Vatican. lib. 6. tit. 8.* Qvapropter cùm impensæ propter necessitatem aut utilitatem publicam faciendæ sunt, incivile est & societati planè adversum, si qvis necessitati isti non subvenire, aut utilitatem publicam ejusqve salutem non procurare velit. Ad hoc enim obligatus est, qvisqvis societati se addixerit, ut non minus incommoda qvàm commoda ejus sua propria faciat, qvantumqve in se fuerit, salutem communem promoveat.

XVII. Et hæc etiam ratio est, qvod in concursu Creditorum, si major pars Creditorum per conventionem cum debitoris herede initam, aliqvid de credito suo remiserit, reliqvi etiam hoc majoris partis facto obligentur *l. 7. §. f. ff. de pact.* Dyn. *in c. qvod omnes de R. J. in 6.* Duennas *reg. 244.* Matth. Brun. *de cess. bon. q. 21.* Steph. Gratian. *discept. p. 2. c. 222.* Joh. Yannez Parlador. *l. 2. rer. qvotid. c. fin. p. 5. § 7 n. 8.* Benvenut. Stracha *de decoctor. p. 6. n. 5. 6.* Matth. Afflict. *decis. 288.* Fr. Salgado *in Labyr. Cred. lib. 2. cap. 2. n. 67. seq.* Qvia enim reliqvi Creditores (Chirographarii scil. nam de his intelligenda est d. l. 7. uti patet ex l. 10. eod.) salvam suam causam habere neqveunt, nisi in salute omnibus communi, & salus omnibus communis in hoc cõsistit, ut potius de

credito

9X14161

credito aliqvid remittatur, & heres adeundo hereditatem omnibus obligetur, qvam ut post repudiationem nemo sit, qvi solvat, satius erit majori creditorum parti, qvæ pro modo debiti æstimanda est, l. 8 *ff. de pact.* minorem cedere, qvàm ut omnes simul creditum suum admittant. Ad eundem modum salus Reip. in hoc consistit, ut per mutua & æqvalia ex proportione onera omnes conserventur. Id enim tolerabilius erit, qvàm si aliis nunc ferentibus onera, aliis non ferentibus, atq; illis ad incitas redactis, hi deinceps soli magno suo malo munera subire cogantur.

XVIII. Ex qvibus omnibus firmiter concludo, majorem partem civitatis consentientem circa collectas necessarias facere, ut minor pars ad easdem collectas agnoscendas & solvendas teneatur. Nec ergò obstant, qvæ pro dissentientibus supra adducta sunt. Sumitur enim ut concessum; collectas ad omnes pertinere ut singulos, qvod tamen rectius negatur. Etsi enim omnes pro ratione facultatum suarum contribuant, atq; ita ex singulorum bonis tributa colligantur, collatio tamen illa ideò fit, ut salus communis conservetur, & universitati benè sit. Anton Capyc. *decis. 148. n. 6.* Qvi finis determinat actionem, ut non possit ad omnes ut singulos pertinere, nisi ex consequenti, sed ad omnes ut universos. Sic enim ex fine dijudicantur actiones morales, non ex causâ efficiente. Et utcunq; etiam aliqvid commune pluribus, ut singulis, qvoad modum operandi dicatur, injusta tamen contradictio aliqvorum non tollit effectum justæ voluntatis aliorum in eo, qvod est opportunum agi pro re communi. Steph. Gratian. *discept. forens. c. 222. n. 2.*

XIX. Iniqvitas nulla est, si qvi alios in commune ærarium contribuere volunt, idem illi in se statuant. Iniqvum vero hoc est, ex aliorum marsupiis procuratâ salute uti velle, & commodum ex aliorum incommodis partum sibi cum illis commune facere. Salutem universitatis qvi non vult, aut aliis benè sentientibus & concordantibus reluctatur, parum abest, qvin hostis Reip. dici possit. Reusner. *l. 3. consil. 3. n. 73. 74.* Par in parem non habet imperium, nisi tractetur de publicâ salute & utilitate. Aug. Barbos. *in axiom. l. 14. c. 3.* Neq; propter imperium majoris

joris partis minor obligatur, sed propter contrarium robur, cui in latitudine oppositâ cedere cogitur. Jac. Lampad. *de Rep. Rom. Germ p.3.c.3.n.17.* Libertas arbitrii in negociis publicis multifariam coërcenda est, & semper respectus habendus ad salutem communem, nec tum uti re suâ unicuiq; pro lubitu licet. A pauperiorum vero oppressione varius est metus, dum sibi ipsis eandem qvam aliis fabricant sortem, eademq; cum illis subeunt onera.

XX. Fateor consensum nec fingi nec subintelligi posse, si qvis apertè dissentiat. Resp. tamen non semper consensum reqvirit civium in qvocunq; negocio specialem, sed exigit debitum, ad qvod qvisq; ex consensu generali obligatur. Iste consensus generalis colligitur ex actu, qvo qvisq; suæ civitatis civis factus est. Tùm enim promisisse censetur, velle se commoda civitatis & beatitudinem civilem promovere; mala autem omnia pro virili avertere. Et talis consociatio maximum dat jus corpori in partes, Hug. Grot. *de jur. bell. & pac. lib. 2. cap.5. n.23.* adeòut cogi posfint cives, qvi in officio negligentes fuerint, aut ad rationem totius componi noluerint. Consensus in contractibus debet esse liberrimus, cùm nihil tàm consensui sit contrarium, qvàm vis atq; metus, *l.116 ff. de R. J.* Et tamen potest civis tempore necessitatis cogi, ut mutuo det Reip. pecuniam, Fern. Vasqv. *lib.1. controv. ill. c. 6. n.7.* Joh. Bapt. Costa *de remed. subsid. c.76. n.5.6.* Hering. *de fidejusf. c.8.n.* 101. Anton. Perez. *Cod. de superindict. n.5.* Ad eundem igitur modum cogi potest Civis, qvià reliqvâ universitate dissentit, ut faciat id, qvod â majore parte conclusum est. Res inter alios acta non præjudicat tertio, nisi tertii illius causa ad reliqvos pertineat, & inseparabilis fuerit. Dum igitur salus publica ad omnes, qvi sunt de universitate pertinet, non poterit tertius ille excipere, causam ad se non spectare. Et hoc est qvod dicit Petrus Paulus Parisius *part. 4. consil. 90.n.21.* in negociis universitatis in majori parte omnes repræsentari. Manet igitur, in decernendis collectis illis, qvæ necessitatem aut utilitatem Reip. concernunt, majorem prævalere universitatis partem, & per horum consensum reliqvos, etsi dissentientes fuerint, obligari.

XXI. Ad hunc tamen effectum duo inprimis reqviruntur, qvæ omitti nullo modo possunt. Primò oportet omnes, ad qvos ea res pertinet, & qvi jus suffragii habent, Nic. Reusner. *lib. 3. consil. 3. n. 83.* more recepto esse vocatos, & ad deliberationes aut consultationes istiusmodi citatos & invitatos, *arg. l. 2. C. de decur.* Joseph. Ludovic. *decis. 43. n. 7.* & qvidem in unum locum, ut rectè notat Casp. Klock *de contrib. cap. 6. n. 129. seq.* Communis namq; conclusio est, qvod in actibus universitatis debeant omnes simul congregari, & in communi consentire, communicato scil. consilio & prævià deliberatione. Nec adeò sufficit, collecta fuisse suffragia particulatim diversis temporibus & ex diversis locis. *arg. l. 7. §. ult. ff. de pact.* cum fieri possit, ut in conferendis sententiis minor pars majorem trahat in suam sententiam, *l. 17. § f. ff. de recept.* Add. Joh. Coras. *de offic. Eccles. part. 4. c. 3. n. 10. 11.* Ut autem præcisè duæ partes congregatæ sint, & aliter decretum non valeat, qvod aliqvando observari voluit jus civile *in l. 3. ff. qvod cujusq; univers. l. 3. ff. de decret. ab ord. fac. l 46. C. de decur.* Losæ, *de jur. univers. part. 1. c. 3. n. 77.* Bodin. *de Rep. lib. 3. c. 7. n. 336.* fortè necesse non est, cùm sufficiat, vocatos esse universos & singulos. Et ut maximè concesserimus, duas integras partes adesse debere, non tamen in eas connumerare tùm liceret, qvi vel omninò nolunt, vel non possunt venire. Vid. Jacob. Gothofred. *ad l. 84. C. Theodos. de decurion.* Dav. Mev. *ad jus Lubecens. lib. 1. tit. 1. art. 2. n. 27.* Th. Maul. *de homag. tit. 9. n. 11.*

XXII. Secundo reqviritur, ut collecta, de qvâ agitur, sit communis & ab omnibus solvenda. Atqve hinc eorum tantùm sententiæ computari debent, qvi ipsi qvoqve conferunt, prætiritis illis, aut sallem cum delectu ad missis, qvi immunes sunt, & exempti. Non potest igitur Ordo eqvestris, nisi & ipse contribuere paratus sit, suffragiorum pluralitate civitatibus onera imponere, aut si in tres Ordines distingvantur cives Reip. nihil à duobus Ordinibus decerni potest, qvo uni tantum ex tribus incommodum inferatur. Bodin. *de Rep. lib. 3. 7. n. 335.* Sic enim inter tres socios facilè duo consentire possent in perniciem tertii. Licet verò tempore necessitatis & imminentis periculi etiam,

qvi immunes aliàs sunt, ad collectas & onera Reip. ferenda obligentur, qvod supra pleniùs exposui, difficulter tamen illi fortè ab immunitate hâc suâ recedent. Atq; idcircò tùm demum eorum sententias computari debere existimo, qvando ad collectas inferendas prompti sunt; secus, ubi difficiles sese præbent, qvia tùm in favorem & conservationem suæ immunitatis sententiam dixisse censentur.

XXIII. Et hæc qvidem de impositione, qvæ fit universis dicta sufficiant. Conseqvens nunc est, ut de distributione, qvæ in singulos fit, videamus. Hîc enim præcipuè justitiæ regulæ observari debent, ne qvisqvam plus justo oneretur, utve debita proportio ubiq; intercedat. Qvalis autem proportio observanda sit, arithmetica an geometrica, qvæve justitiæ particularis species hîc locum inveniat, commutativa an distributiva, uti Aristoteli dicuntur, breviter exponendum erit. Pleriq; hîc uti præmia, ita etiam onera ad justitiam distributivam referunt, & proportionem tantùm Geometricam attendi volunt. Ego non alio casu eam observari posse puto, qvàm ubi constituendum fuerit de immunitatibus & privilegiis, utrum aliqvi & qvinam ex civibus vel omninò vel ex parte exempti ab istis oneribus esse debeant. Etsi enim non facile immunitates concedendæ sint, uti superiore exercitatione ostensum fuit, possunt tamen aliqvorum in Remp. merita esse tanta, ut ipsi reliqvi cives fateri necesse habeant, iniqvum esse, sicubi iste unà secum communia onera ex æqvo ferre cogeretur. Et hoc qvidem casu non minùs onera qvam præmia pro diversâ consideratione civium, qvatenus alius alio dignior est, & majorem in Rep. partem facit, distribuenda erunt, ita qvidem ut ex præmiis plus, ex oneribus verò minus ei assignetur. Ratio est, qvia tam præmia illa qvàm onera, sicut ad communitatem totam spectant, ita alio respectu ad cives, nisi qvatenus partes & membra illius sunt, non pertinent. Prout itaq; alius est alio in Rep. major vel minor, ita etiam sub illâ qvalitate & ratione præmia vel onera ferre debet. Franzk. *tit. de just. & jur. n. 27.*

XXIV. Sepositis verò immunitatibus, qvæ in materiâ collectarum bonis patrimonialibus impositarum oppidò rarò hodiè

conce-

Ff 1985

conceduntur, nego aliter fieri debere distributionem, qvam secundum proportionem Arithmeticam & ex justitiâ commutativâ. Collectarum enim & tributorum onera optimè se habent, si pro modo facultatum, negociationum & possessionum injungantur & exigantur. Hoc vero casu æqvum & justum est, ut qvo qvis magis divitiis abundat, qvove majus lucrum in re suâ familiari capit, eo plus etiam solvere teneatur. Dominic. Soto *de just. & jur. lib. 3. qv. 6. art. 7.* Habenda igitur tùm est æqvalitas rei ad rem, proportio inter bona, qvæ qvisq; habet, & pecuniam, qvam ex fructibus eorum tributi aut collectæ nomine solvit, qvæ non alia est, qvam Arithmetica, & qvæ justitiæ commutativæ propria est.

XXV. Dicere qvis posset, inæqvalitatem illam, qvâ unus plus altero confert, videri adhuc proportionem Geometricam involvere. Qvando enim ita singulis in civitate ex oneribus qvantum competit, assignatur, æqvalia qvidem civibus ex communibus illis rebus tribuuntur, non tamen simpliciter, sed respectu diversæ diversorum civium conditionis, qvod est proportionis Geometricæ, qvippe qvæ *lib. V. Eth. c. 3.* ab Aristotele describitur qvod fit, ubi eadem est ratio totius ad totum, & partium ad partes, vel generalius *lib. V. Polit. c. 1.* qvod sit ratio & habitudo æqvalis primi & secundi termini ad tertium & qvartum. Vid. Dn. Struv. *in Syntagm. l. 1. tit. 1. n. 21.* Spectatur namqve in eâ qvalitas personarum, & conditio rerum, qvæ inter personas sunt distribuendæ, ita ut æqvalibus æqvalia, inæqvalibus inæqvalia & singulis convenientia tribuantur Joh Magir. *ad Arist. l. 5. Eth. c. 3.* Dum ergo collectæ impositæ sic distribuendæ sunt, ut â ditioribus plus & â pauperioribus minus exigatur, haud frustra qvis inde argueret proportionem hîc subesse Geometricam.

XXVI. Fateor, argumentationem istam facere posse; ut nisi totum negocium probè attendatur, facilè qvis in contrariam sententiam inflecti qveat. Et fuerunt sic etiam, qvi in contractu societatis, cùm viderent, eum expleri proportione comparatâ, tale qvid statuerent. Vid. H. Grot. *de jur. bell. & pac. l. 1. cap. 1. n. 8.* Sed enim utrobiq; stat proportio Arithmetica, sive bona

bona singulorum civium, & partem tributi, qvam qvisq; solvit, inter se compares, sive cives inter se & ad invicem consideres, qvatenus scil. collectas solvunt. Utrobiq; æqvalitas est inter rem & rem, inter bona & tributum, nullibi personæ dignitas attenditur. Idq; eo clarius patebit, si posueris, non personis, sed rebus impositum fuisse tributum. Fac igitur, ex centum, qvæ qvis in bonis habet, decem dari debere, certè qvi bis centum habet, viginti, qvi ter centum possidet, triginta contribuere debebit, & sic deinceps. Nullus tùm respectus erit ad personæ dignitatem vel meritum, ut propterea plus vel minus exigi debeat, sed solùm inter bona instituitur proportio. Perinde ut fit in emptione; cùm à diversis diversæ & inæqvales res emuntur, dubium non est, precia qvoq; inde diversa constitui; nec tamen dici potest, qvod in emptione venditione proportio Geometrica observari debeat. Haud aliter etiam hic inæqvalia qvidem sunt tributa, qvæ ab opulentis & tenuioribus solvuntur, nec tamen id fit ex proportione Geometricâ, sed Arithmeticâ potius, dum attenduntur bona cujusqve, & hinc onus illis æqvale imponitur.

XXVII. Qvando igitur constitutum est, qvi solvere tributa debeant, qvi non debeant id qvod secundum proportionem Geometricam fieri debere ambabus manibus largior, distributio deinceps inter eos qvi solvere debent, citra personarum respectum facienda est, & qvidem æqvalitate tali, ut nemo plus altero contulisse dici qveat. Ista æqvalitas non aliàs magis servari potest, qvàm ubi secundum cujusq; bona & facultates tributa imperantur. Tùm enim onera ad cujusq; vires commensurantur, & unusqvisq; pro modo fortunarum suarum lubentiore animo onera ista agnoscit, dum videt, etiam vicini sui facultates in eundem censum venire, & tantundem pro ratione bonorum ab illo exigi. Et hic est modus omnium optimus & æqvissimus, diciturq; fieri secundum æs & libram, qvod summa in eo sit æqvalitas, & tributum qvodammodo appendatur secundum cujusq; facultates, probaturqve non tantùm jure divino, *Levit. XIV.21.c. XXVII,8.Num.XXXV, 8,2.Reg. XXIII,35. Ecclesiastic. XXXIII,30,2.Cor.VIII,13.* & naturali, qvod ultra vires aliqvem onerare prohibet, & suum cuiq; etiam in oneribus tribuere jubet; sed etiam civili, *l.4.l.5.ff. de Censib, l.1. l.5. C.eod.*

C. eod. l. 7. l. 8. l. 12. C. de oper. publ. l. 3. l. 7. C. de annon. & trib. l. 1. C. de mun. patrimon. l. 5. C. qvi bon. ced. poss. l. 1. C de apoch. publ. l. ult. C. de immun. nem. conced. l. 4 C. qvem. civ. mun. indic. Novell. 17. c. 8. itemqve Canonico, *c. cum instantia 17. X. de censib. c. sopita 14. & c. cum nuper 25. eod.* & Recessibus Imperii, *Spirensi de anno 1544. §.* Alß aber wir etc. *Trevirensi & Coloniensi de anno 1512. §.* Und damit die mäßigung. *Noribergensi de anno 1524. §. item* wiewohl. *Spirensi de anno 1526. §. Item* alß auff den Reichstage. Conf. Ægid. Thomat. *de collect. §. retenta n. 14.* Bocer. *de collect. c. 8. n. 4. & cap. 12.* Wesenbec. *part. 3. consil. 103.* Casp. Klock. *de contribut. cap. 17.* Petr. de Ubald. *de collect. n. 14.* Carpzov. *lib. 4. respons. 72.*

XXVIII. Ut autem, qvantum qvisq; in bonis habeat, sciri possit, professio & æstimatio eorundem necesse est ut præcedat. Qvod professionem attinet, optandum esset, tam ingenuè eam fieri ab omnibus, ut justitia inter concives accuratè servari possit. Sed cùm tanta sit qvorundam perversitas, ut celare suas facultates malint, qvàm egenti Reip. subvenire, non perpendentes damnum aliorum, sibi dum benè sit, neq; considerantes malum imminens, præsentia dum bona sunt, non videtur iniqvum, ut urgente Reip. necessitate jurata â talibus exigatur professio. Vid. Carpzov. *d. l. 4. respons. 74.* Ubi tamen prudentiam Censorum maximè necessarium esse, animadverto, qvodqve in hoc negocio circumspectè agendum sit, diuturna belli Germanici calamitas ubiq; locorum edocuit. Cùm enim faciles sint nonnulli ad jurandum contemptu religionis, alii perqvam timidi metu divini numinis usq; ad superstitionem, *l. 8. ff. de condit. institut.* ita ut subtili reverentiâ tenti nec verum sacramentum præstare patiantur, *l. 21. C. de fid. instrum.* Anton. Fab. Cod. *lib. 4. tit. 1 def. 9. n. 4. & def. 45. n. 10. 11. & def. 3. n. 3.* Dan. Moller. *p. 3 constit. 5. n. 18.* sanè indiscretè ad juramentum confugiendum non est. Et ideò qvi habet præsumptionem pro se, ei non facile deferendum est juramentum, Setser. *de juram. l. 4. c. 3. n. 27.* sicut nec ei, de qvo suspicio est, committi posse perjurium. Fulv. Pacian. *de probat. l. 1. c. 70. n. 5.* Aymo Cravetta *cons. 207. n. 3.* Jac. Menoch. *de arb. jud qvæst. l. 2. c. 192. num. 3.*

XXXIX. Alicubi, ne patefiant singulorum facultates, professio bonorum prorsus omittitur, & â Magistratu indictâ sum-

tiâ, qvanta ab universis solvi debeat, jubentur singuli prævio juramento promittere, velle se tantum conferre qvantum se bonorum suorum ratione ad summam illam conficiendam debere intelligant. Tumq; ratam hanc suam sibi ipsis â se præscriptam in arcam publicam conjiciunt, neq; cuiqvam id notum faciunt, qvantum â se collatum fuerit, nisi qvod testem habeant conscientiam suam. Qvanqvam verò modum talem commendet Nicolaus Machiavellus *l.1.de Rep.cap.55.* & exinde colligere velit, multum in talibus hominibus antiqvæ pietatis & morum bonitatis adhuc inesse; vereor tamen, ut obtineri tota collectæ impositæ qvantitas qveat, tùm qvod unusqvisqve, nisi professio facta fuerit, multo opulentiores suos esse arbitratur concives, qvàm reverâ sunt, atqve sic minus â se, qvàm par est, contribui debere existimabit, tùm qvod sæpè sint, qvi conscientiam suam parvi pendunt, & juramento insuper habito ex merâ avaritiâ justam portionem non observant, sed officio se suo satisfecisse putant, qvando ex tinnitu monetæ injectæ auditum fuerit, se qvoq; inter cæteros aliqvid contulisse. Memini etiam hoc observatum, ut ab ipso magistratu ex arbitratu suo, sine professione, cujusqve civis facultates æstimarentur, & ad istam æstimationem distributio instituerετur; qvi verò pluris æstimata bona sua putarent, juramento confirmare juberentur, se tantum in bonis non habere, qvantum creditum â magistratu fuerit, nec proinde portionem sibi assignatam solvere debere. Solet etiam ad evitanda perjuria hoc alicubi observari, ut stipulatâ manu in vicem jurisjurandi an Eydes stat promissio fiat â subditis, velle se, qvicqvid in bonis est, ingenuè & sine fraude profiteri. Sed modus iste præterqvam qvod parum differre videatur â promissione juratâ, iisdem etiam qvas antea recensui corruptelis obnoxius est. Nec tamen geri aliter res potest, cùm qvod conscientiæ cujusqve committitur, id omnem fidem humanam superare credatur.

XXX. Professionem seqvitur æstimatio, qvam ipse ille qvi professus est, cujusq; bona sunt, bonâ fide facere debet, *l.4. in fin. ff. de census.* Recess. Imp. zu Speyer *de Anno* 1544. §. damit aber/ibi: daß jeder sein selbst vermögen getreulich / und ohn allen falsch und Gefahr schätze. Ut verò bonorum & onerum justa observari

1489

ſervari poſſit proportio, duo hæc in æſtimatione faciendâ notari debent, Primò, ut bona æſtimentur non ex ſubſtantiâ ſuâ, ſed ex qvantitate fructuum & emolumentorum, qvæ inde percipi poſſunt deductis omnibus aliis impenſis. Alvar. Valaſc, *de jur.emphyt. qvæſt.17.n.10.* Joh. Garſ. *de expenſ. & mel.cap.11.n.60.* Eſt enim ex naturâ collectarum, ut ſint onus fructuum & ſolvi debeant ab illo, qvi fructûs percipit, *l.4 ff. de cenſib, l.13.C.de act.empt.l.2.C.de annon. & trib.* Regner. Sixtin. *de regalib.lib.2.c.14.n.76.& 146.* Per conſeqvens, ut maximè aliqvis magnificas in patrimonio ſuo habuerit ædes, non tamen ad modum precii illarum, qvanti ſcilicet ſtructura earum conſtitit, ſed ad emolumenta, qvæ inde percipi poſſunt, collectarum imponendarum qvantitas commenſuranda eſt. Caſp. Klock *de contribut, cap.17. n.91.*

XXXI. Deinde etiam hoc conſiderandum, utrum emolumenta illa, qvæ percipi ex bonis poſſunt, revera ad poſſeſſorem Dominum ſive eum, cui collecta indicitur, redeant. Bona enim ea demum intelliguntur cujusqve, qvæ deducto ære alieno ſuperſunt, *l. 39 §.1.ff.de V.S.* Et de his ſcil. præſtari collecta debet, non de reliqvis, qvæ in æs alienum computantur, Regner Sixtin. *d. l. n. 154.* Et poteſt qvis ſplendida & magnifica habere prædia, ex qvibus nec exiguos colligere liceat fructûs, ſed qvorum maximam partem Creditoribus ſolvere tenetur. Nec igitur propter illos, qvos non percipit, ſolvere tenetur tributa. Don. Garſ. Maſtrill. *deciſ.112.n.29.* Qvin etiam tàm pauperes ſæpenumerò ſunt ipſi illi, qvi bonis immobilibus abundant, ut vix habeant, unde ſe ſuamqve familiam honeſtè ſuſtentare qveant. Atq; iſtis onus aliqvod imponere velle non charitati tantùm repugnabit, ſed etiam juſtitiæ. Ne tamen ærarium publicum emolumentis ſuis defraudetur, juberi poſſunt Creditores, ut ex parte iſtâ fructuum, qvam ipſi percipiunt, partem tributorum ſolvant, cùm reſpectu fructuum iſtorum pro dominis habeantur. Qvem in finem etiam Debitor à Magiſtratu ſuo cogi poteſt, ut totum iſtud, qvod propter fundum impoſitum eſt, exſolvat, ſed id imputare deinceps poterit Creditori in id, qvod debet, ſi qvidem poſſeſſor adhuc rei oppignoratæ fuerit. Caſp. Klock. *de contribut.cap. 11.n.138.* Qvod ſi Creditor ipſe pignus conſtitutum jure antichreti-

eo possideat, ipse etiam onus impositum subire & collectas indictas solvere tenetur.

XXXII. Factâ ita professione & æstimatione bonorum â peræqvatoribus liber censualis, qvem æstimum & catastrum vocant, conficiendus est, in qvem & bona & æstimatio eorum accuratè consignari debent. Qvi liber præter alias utilitates etiam hanc præstat, qvod per eum veluti contractus aliqvis inducatur inter Remp. & profitentem, dum scilicet qvi in æstimo describi bona sua patitur, ipso hoc facto se obligat ad solutionem inscriptæ qvantitatis, aut ejus qvod pro ratione bonorum inscriptorum sibi deinceps collectarum nomine injunctum fuerit. Klock *d. l. n. 37*. Et mirum igitur hinc non est, qvod docent Doctores, immunem sive eum, qvi habet privilegium immunitatis ab omnibus collectis & tributis, si describatur in libro censuali, perdere privilegium, nisi intra decem dies â tempore scientiæ appellaverit. Francisc. Balb. *de præscript. part. 4. IV. qvæst. 30. n. 7.* Anton. Gabriel. *commun. conclus. tit. de jur. immun. conclus. 1.* Dav. Mev. *part. 5. decis. 70.* Videtur enim qvi describi facultates suas patitur, recessisse ab eo, qvod habuit, privilegio, & contraxisse cum Rep. non velle se amplius uti suo privilegio, sed velle in posterum onera communia ferre, & collectas impositas exsolvere.

XXXIII. Cæterùm qvaliter professio facienda & liber censualis conscribendus sit, enucleatè tradit Ulpianus in *l. 4. ff. de censib.* cujus verba hîc legere operæ erit precium: *Formâ censuali*, inqvit, *cavetur, ut agri sic in censum referantur: Nomen fundi cujusq;, & in qvâ civitate & qvo pago sit, & qvos duos vicinos proximos habeat, & id arvum qvod in decem annos proximos satum erit, qvot jugerum sit. vinea qvot vites habent oliva qvot jugerum & qvot arbores habeat pratum qvod intra decem annos proximos sectum erit, qvot jugerum, pascua qvot jugerum esse videantur, item silva cadua. Omnia ipse, qvi defert, æstimet. Illam æqvitatem debet admittere censitor, ut officio ejus congruat, relevari eum, qvi in publicis tabulis delato modo frui ex certis causis non possit. Qvare & si agri portio chasmate perierit, debebit per censitorem relevari. Si vites mortuæ sint, vel arbores aruerint, iniqvum, eum numerum inseri censui. Qvod si exciderit arbores, vel vites, nihilominus eum*

nume-

numerum profiteri jubetur, qvi fuit censûs tempore, nisi causam excidendi censitori probabit. - - In servis deferendis observandum est, ut & nationes eorum, & ætates, & officia & artificia specialiter deferantur. Lacûs qvoq; piscatorios & portus in censum dominus debet deferre. Salinæ si qvæ sunt in prædiis & ipsæ in censum deferendæ sunt. Si qvis inqvilinum vel colonum non fuerit professus, vinculis censualibus tenetur. &c. Vincula illa censualia interpretatur glossa, qvod res committatur in fiscum, vel aliud tantum, qvantum fuerit subtractum ex propriis facultatibus in fiscum inferendum sit. Unde crimine fraudati censûs tenentur, qvi non omnia qvæ habent describi faciunt, *l.53.ff.de judic.* Puniuntur etiam ipsi peræqvatores. Nam si de negligentiâ vel gratiâ convicti fuerint, non solum bonorum jacturam, sed etiam annonarum in qvadruplum mulctam subire jubentur; ea verò, qvæ in damnum provincialium fuerint accepisse convicti, in qvadruplum exsolvere tenentur. *l. 6. C. de cens.*

XXXIV. Qvia verò bona civium non uniusmodi semper manent, sed augentur aliqvando, aliqvando minuuntur, facilè hinc apparet, non perpetuam esse posse, nec uniformem tributi collationem; sed si deterior sine culpâ domini redditus fuerit fundus, qvin remissio tùm fieri debeat, dubium nullum est, *d. l.4. ff. de censib.* Anton. Perez. *Cod. de indict. n.42.* Conseqvens hinc est, catastra censitorum mutari aut emendari debere, qvoties tale qvid contigerit, contingere autem solet inter unius civitatis cives qvàm sæpissimè, & qvoties etiam ad alium possessorem bona pervenerint. Petr. de Ubald. *de collect. n. 18.* Andr. Knichen *encyclopæd. cap. 10. num. 108,* Anton. Perez. *Cod. de annon. num. 40.* Qvapropter possunt gravati exigere æstimum inspiciendum, ut videant, an alius alio magis gravetur, & an pauper magis, qvàm dives. Qvin & nemine petente vel urgente, si in æstimo aliqva reperiatur inæqvalitas, corrigi, reformari & mutari id debet qvocunq; tempore. Perez. Cod. *de censib. num.12.13.* Add. Carpzov. *lib. 4. respons. 73.*

XXXV. Conseqvens hinc est porrò, qvotiescunqve per injuriam temporis sive ex calamitate bellicâ, sive contagio Domini perierint, aut cedere coacti, atq; prædia hinc deserta fuerint, onus

eorum non imponendum esse reliqvis, qvi superstites manserunt. Petr. de Ubald. *de collect. n. 31.* Gasp. Roderic. *de ann. redit. lib. 2. qvæst. 15. n. 95. in fin.* Solent qvidem qvantoqve agri defecti aut destituti illis, qvi præsentes adhuc sunt, ad culturam tradi, & tùm non nego, onus eorum à cultoribus agnosci debere, *arg. l. 1. C. de omn. agr. desert. lib. XI. Novell. 128. c. 8.* cùm, uti supra dixi, onus hoc collectarum fructuum perceptionem seqvatur. At fieri nihilo minus potest (& factum id bello nupero Germanico durante qvàm sæpissimè) ut nec residui qvidem colendis agris sufficiant, nec inveniantur porrò, qvi fructus inde natos consumere qveant. In hâc ergò vastitate tantum abest, ut onera prædiorum desertorum reliqvis adhuc fertilibus aggregari, & ab horum cultoribus exigi debeant, ut potiùs sub largissimâ immunitate invitandi sint extranei, qvi agros ejusmodi colendos suscipiant.

XXXVI. Nec verò compensatio sterilium & cultorum agrorum, cujus fit mentio in *l. 4. C. de censib.* locum semper habet, qvàm propterea etiam improbat & rejicit Honorius Imp. *l. 12. C. Theod. de censitor.* præsertim, qvando integræ civitates de desertis agris conqveruntur, qvorum sæpè onera tanta sunt, ut ferri & sustineri à civibus, qvi supersunt, neqveant. Qvin & in casu, qvo compensatio fieri potest, non ea simpliciter & promiscuè decernenda est, sed probè perpensis & examinatis omnibus circumstantiis. Si qvis enim propter agros sqvalidos, jejunos aut steriles relevari atqve imminui censum sibi adscriptum velut nimis gravem postulaverit, cum illis verò alios opimos & idoneos possideat, exæqvato & in unum collato universo ejus patrimonio Peræqvator videre debet, qvid facto opus sit, an tales sint vires aliorum fundorum, ut sterilium pensioni nihil detrahendum sit, an verò detrahi aliqvid oporteat. Qvod si verò qvis ipsa tantùm prædia defecta & nulla alia possideat, iniqvum erit, aliqvam ulteriorem ab eo exigere collationem. *l. 14. Cod. Theod. de censitor.* & ibi Jacobus Gothofredus. Et hoc etiam observari debet, sicubi integræ civitates aut provinciæ remissionem petant.

XXXVII. Poterit tamen in gravissimâ necessitate, qvam evitare aliter non licet, qvæqve extremam Reip. ruinam minatur, collecta civibus ita imperari, ut pro destitutis etiam & desertis

ædibus

ædibus onera ſuſtineant. Neq; indignari illi aut ægrè ferre hoc debent, cùm nec tum qvidem, qvando habitatæ fuerint ædes universæ ac ſingulæ, nec ullæ inter eas deſertæ inveniuntur, juſta ſemper in caſu neceſſitatis obſervari poſſit proportio & æqvalitas. Et extra ordinem qvæ contingunt, ut ordinario expediantur modo, fieri vix poteſt; accedente præſertim conſternatione publica, qvæ ordinaria remedia plerumqve reſpuit. Ceſſante vero calamitate, & periculo, qvod imminebat ſuperato; poſtqvam reſtituta ſibi eſt civitas; juſtum eſt, ut reſtituatur id, qvod ultra debitum ſolutum eſt, ſive ex aliorum conciviũ ſubſidiis, ſive ex ipſis prædiis deſertis. Petr. de Ubald. *de collect. n. 46. in f.* Roland. à Valle *conſil. 66. n. 14. vol. 1.*

XXXVIII. Extra caſum neceſſitatis non ſolum legibus, verum etiam æqvitati naturali contrarium eſt, pro alienis debitis alios moleſtari, *l. un. C. ut null. ex vican. lib. XI.* Et qvanqvam aliqvi hic diſtingvant collectam à tributo, qvod tributum à totâ univerſitate, collecta à ſingulis ſolvi debeat, atqve hinc inferant, auctâ vel diminutâ univerſitate tributum augeri vel minui non debere; neq; Principi hinc aliqvid decedere ſed reliqvis civibus deficientium portiones atq; onera accreſcere, Caſp. Klock *de contrib. cap. 17. n. 152. ſeq.* non videtur tamen id vel obtineri ſemper poſſe; vel exigi debere. Nec profectò vel Chriſtianum vel æqvum aut juſtum eſt, depauperatis ſubditis & vaſtatâ provinciâ Principem priſtinos ſuos reditûs exigere, ſuisq; emolumentis nihil omninò decedere velle. Et qvis eſt, qvi per diuturni belli Germanici calamitates non expertus fuit, plerasqve omnes civitates ad eam egeſtatem redactas fuiſſe, ut ipſi ſæpè principes vix haberent, unde viverent? Ex qvo factum deinceps, ut & imperantes & parentes æs alienum contrahere neceſſe habuerint. Atq; id qvantas poſt reſtauratam pacem in judiciis dederit moleſtias nemo eſt, qvi ignoret. Superſunt etiamnum rudera priſtinæ culturæ, ſed defecta & ſuis deſtituta dominis, neq; qvisqvam eſt, qvi ſqvalidos iſtos, caducos, & afanticos fundos, uti vocantur in *l. 3. Cod. Theodoſ. de Cenſitor.* colere velit, niſi & tributa anteacti temporis remittantur, & in futurum ad aliqvot annos immunitas concedatur. Idq; non in illis tantùm contingit, qvæ à ſingulis debentur,

ſed

sed etiam qvæ solvenda sunt ab universitate, qvandoqvidem integræ haud rarò universitates, non civitates tantùm, ut exemplum est in *l. 8. C. Theod. de Censitor.* sed integræ etiam provinciæ uti ex *l. 2. & 12. Cod. Theodos. de indulg. deb.* patet, remissionem petere necesse habent. Et qvomodo igitur in tali casu dici poterit, propter agros & fundos sqvalidos & desertos nihil omninò ex reditibus Principis detrahi debere, sed eorum portionem ab reliqvis exigendam esse? Laudandus hîc omninò Honorius Imp. qvi provinciæ Campaniæ qvingenta viginti octo millia qvadraginta duo jugera propter vastitatem concessit, i. e. immunitatem à tributis de cætero largitus est, concrematis libris censualibus, qvi confecti fuerant, *d. l. 2. C. Th. de indulg deb.*

XXXIX. Redeo ad catastrum seu librum censualem, cujus tanta debet esse fides, ut neqve contradictionem patiatur, neqve præsumptionem in contrarium. Præter alios enim effectûs etiam hunc habet, qvod plenè probet, locum seu hominem solventem censum esse de territorio & sub imperio ejus, qvi eum producit. Balth. Conr. Zahn *in ichnograph. municip. c. 58. n. 12.* Ratio est, qvia nec loco, nec personæ imponi potest tributum, nisi propter subjectionem. Qvod si qva circa subjectionem incidat mutatio, dubium non est, etiam hoc casu mutari catastrum oportere, cûm diutius id subsistere neqveat, qvàm qvoad res in eodem statu permanserit. Sic igitur probationes omnes, qvæ ex libris istiusmodi petuntur, ad id tempus reducendæ sunt, qvo confectæ aut mutatæ fuerunt cùm rerum contingentium non alia possit esse certitudo, qvàm qvæ ex præsenti aut præterito tempore innotescit. Ex qvo simul patet, qvod ante dixi, bonis subditorum vel auctis vel diminutis ipsum qvoq; catastrum mutari debere, si qvidem æqvalitas inter cives observari debeat; cùm & physicè & moraliter impossibile sit, ut eadem perpetuò ferat onera, qvi non easdem perpetuò retinet facultates. Idq; non de singulis tantùm civibus asserendum est sed etiam de universis & integris civitatibus, in collatione ad alias ejusdem provinciæ civitates.

XL. Delatis ita & æstimatis cujusqve bonis, & libro insuper censuali confecto facilis erit tributornm impositorum distributio, qvam secundum æs & libram h. e. ad proportionem facultatum cujus-

cujusqve fieri debere dixi. Atqve id ejusmodi tributum tàm æqvum est, ut civis nomine indignus sit, qvi id conferre nolit. Nec enim dicere tùm qvisqvam poterit, injuriam sibi fieri, seqve plus aliis oneratum esse. Pro ratione qvippe facultatum tantum qvisqve ex ditioribus confert, qvantum alius ex pauperioribus; qvanqvam si utriusqve tributum simpliciter consideretur & comparatio extra facultates, qvas qvisqve habet, instituatur, majorem summam conficiat id, qvod à ditiore confertur, qvàm qvod à pauperiore aliqvo. Finge aliqvem sexcenta habere in bonis, alium ducenta, illum solvere in ærarium viginti qvatuor, hunc octo. Dico, non plus solvere illum ex bonis suis, qvi possidet 600, qvam solvit ille, qvi 200. tantùm possidet. Uterqve enim solvit partem vigesimam qvintam bonorũ suorum, etsi seorsim sine respectu ad bona possessa consideratæ qvantitates æqvales non sint, sed altera triplo major existat.

XLI. Ne tamen & hîc aliqva in distributione committatur iniqvitas, jubendi sunt Peræqvatores adscriptionem ita factam Magistratibus aut superioribus exhibere, qvi deinde discutiant & expendant, utrum justa ubiqve servata sit proportio, an verò prægravati aliqvi fuerint injustè. Sic enim noluit Theodosius junior Imp. executioni mandari ejusmodi adscriptiones, qvam apud acta provinciarum Rectoribus intimatæ & ex eorum autoritate firmatæ fuerint, *l. 1. de apoch. publ. & descript. Curialib. lib. X.* Facienda etiam est potestas ipsis civibus, qvi gravatos se â peræqvatoribus conqveruntur, qviqve injusto oneri impares se clamitant, perlustrandi adscriptionis tabulas, ut qvid remissum gratia, qvid interceptum fuerit fraude, convincant, & ex eo levamen accipiant, qvod per deformia & criminosa commercia sibi impositum esse deplorant, ut aliis demeretur. *L. 5. Cod. de cens.* Et hâc ratione vix fieri potest, ut æqvalitas non ubiqve servetur, utqve de injuriâ sibi factâ qvisqvam conqveratur ampliùs. Et tamen qvotidiè videmus & experimur, rationales & exactores facili acqvæstu tantas sibi brevi temporis spacio fortunas parare, qvantas vix qvisqvam per totum vitæ suæ cursum immensis & infinitis laboribus.

XLII. Et hæc qvidem, uti dixi, qvæ ad æs & libram fit, distributio, omnium optima est & æqvalissima. Qvæ enim juxta numerum capitum indicitur, ut tantundem scil. conferat ditissimus qvisqve, qvantum pauperculi servi & ancillæ, æqvalitatem qvidem aliqvam, eamqve uniformem & simplicem, comprehendere videtur, talis tamen plerumqve est, ut ubi semel in usum deducta & imperata fuit, non facilè deinceps iteretur, certissimo argumento, vel non obtineri potuisse summam & qvantitatem expectatam, vel non adeò æqvam visam fuisse. Dictum sacræ Scripturæ *Exod. XXX, 12. & 15.* qvod nonnulli in exemplum adducunt, planè nihil facit. Tributum enim illud à Deo ipso ad usus sacros institutum fuit, ut agnoscerent Israelitæ se ipsos & vitam suam debere Deo, & hâc velut homagii præstatione ejusdem usum redimerent. Æqvale autem imperatum fuit omnibus, nullâ habitâ ratione facultatum, ut scirent singuli, se totos DEI esse, & apud Deum æqvè pretiosum esse unicujusqve eorum vitam. Fuit etiam figura pretii veræ redemtionis animarum nostrarum, qvod unum & æqvale pro omnibus datum est, uti exponit Andr. Rivet. *in comment. ad istum locum.* Usus igitur talis tributi cum non fuerit politicus, & alium planè finem habuerit, nullum exinde ad rem præsentem peti poterit argumentum. Nec tamen improbo prorsus tributum capitis, si qvando Princeps id imperet, cùm & per recessum Imperii Augustanum anno 1518, modus iste comprobatus fuerit; simul verò id assero, hâc collectandi ratione, nisi extremum immineat periculum, & summa Reip. exigat necessitas, non utendum esse.

XLIII. Qvæ secundum fumantes fit indictio, nach den Feuer-oder Herdstetten/ ipsa etiam suos patitur defectus: Ut enim alios taceam, poterunt in magnificis ædibus habitare homines pauperrimi, qvibus nec tantillum superest, unde solvere collectas qveant. Illos verò ad idem tributum, qvod alii ditiores conferunt, adigere velle tàm erit iniqvum, qvàm imperare, ut puer octo annorum eandem ferat sarcinam, qvam gestavit Vir annorum triginta. Et qvæ verò tùm erit proportio inter fumantes, si omnes eidem censui subjiciantur? non alia sanè, qvam qvæ est in capitatione inter divitem & pauperem, h. e. omninò nulla,

aut

aut certè parum æqvâ. Qvod igitur de capitatione diximus, idem id de hàc specie intellectum volumus, rarissimè scil. modo hoc, & non nisi extremâ necessitate urgente utendum esse, & nec tùm qvidem, nisi alius non suppetat.

XLIV. De exactione nunc videndum est, qvatenus ea institui debeat. Nec enim sufficit decretas & imperatas esse collectas, esse etiam unicuiqve certam earum portionem adscriptam, nisi actuali solutione in commune ærarium conferantur. Hic verò lubentiores sæpè optarem cives, & promptiores ad connumerationem, qvàm pleriqve hodiè existunt. Meminisse deberent, tàm non posse servari incolumem Remp. sine tributis, qvàm corpus humanum sine cibis. Ipse Salvator tributum dedit, suoqve exemplo præire voluit aliis. *Matth. XVII, 27.* qvin & de tributo dando monitum addidit, *Matth. XXII, 21.* qvod & Paulus repetiit, *Rom. XIII, 7.* uti leges istas collegit Franciscus Raguellus & commentario illustravit Laurentius Bochellus sub *tit. 24.* Laudat Livius *lib. 4.* Romanorum promptitudinem, qvod postqvam propter inopiam militum & defectum stipendiorum ad tributi indictionem ventum fuisset, primiqve Patres æs grave plaustris ad ærarium convexissent, reliqvi omnes deinceps, tribunis plebis neqvicqvam vetantibus, certatim contulerint. Id verò hodiè vel omninò vel à paucissimis expectandum erit, cùm plerorumqve ea sit animi pertinacia, ut nisi à Creditoribus urgeantur, etsi diem interpellantem ipsi non ignorent, debitâ à se oppidò rarò agnoscant.

XLV. Statuunt Moralistæ, subditum habentem opinionem probabilem, injustum esse tributum à Rege impositum, non teneri illud solvere. Vid. qvos hanc in rem adducit Thomas Hurtado *resolut. moral. tr. 3. cap. 2. n. 74.* Putatqve Franciscus à Victoria *relect. 4. n. 18.* leges inæqvaliter onera dispensantes injustas esse, & in foro conscientiæ non obligare. Sed periculosa est hæc sententia & Reip. damnosa. Etiam Dissentientes obligari, diximus supra, si qvidem à majori parte de collectis faciendis decretum fuerit. Multo magis ergò obligabuntur, qvi de justitiâ collectarum dubitant, aut injustas esse opinantur. Nec enim opinio hæc vel imponentium autoritatem, vel Reip. necessitatem

tollere potest. Et fortasse probabilis illa opinio non alio nititur fundamento, qvàm habendi & retinendi cupiditate. Leges verò inæqvaliter onera dispensantes sæpè digestionem materiæ & moram non patiuntur. Et jam supra dixi, corrigendam esse necessitate cessante eam injustitiam. De essentia legis non est, ut sit justa, nec permittendum subdito, ut de legis justitiâ, nisi manifestam contineat impietatem, disceptet. *Si dura sint, qvæ imperantur*, inqvit Hadrianus Saravia *de imperandi autor. lib. 2. cap. 54. præceptum Domini occurrat : Si qvis tibi tuam tunicam capere voluerit, dimitte ei & pallium : si te angariaverit, ut eas mille passus, ito alia duo millia.* . *Hæc ut benè intelligantur de privatorum injuriis, meliùs de oneribus publicis*, . *qvæ imponuntur â magistratibus, interpretari licet.* *Nam si patienter privatorum injuriæ ferendæ sunt, multo magis magistratuum &c.* Cognitio de qvanto tributorum & versione in Remp. non spectat ad populum sed ad magistratum & eos, qvibus ex pacto vel consvetudine competit. Hülsemann. *breviar. cap. 20. n. 15.*

XLVI. Ejusdem farinæ est, qvod statuunt nonnulli, tributa imposita & â ministris non postulata, posse salvâ conscientiâ non solvi, qvanqvam in hoc non omnium eadem sit sententia, uti videre licet apud Joh. Azor. *Institut. moral. part. 3. lib. 5. c. 22. qvæst. 3.* Distinctiones qvas hîc faciunt, adaptari haud possunt monito Apostolico, qvod habetur *Rom. XIII, 6. & 7. Propter hoc*, inqvit, i.e. propter conscientiam *solvitis tributa, siqvidem ministri Dei sunt in hoc ipsum incumbentes*, i. e. ut bonos tueantur & malos puniant, non præcisè & principaliter ut exigant â suis subditis tributa, uti Robertus Rollocus exponit *ad d. l.* Sed & legi charitati, qvâ erga bonum publicum unusqvisqve tenetur, repugnat; subtrahere ea, qvæ bono publico promovendo destinata sunt. Imò verò Principem tributis defraudare gravius est peccatum vulgari furto, per qvod privatus damno afficitur, uti statuit Saravia *d. lib. 2. cap. 51.* cumqve turpius sit furtum liberorum, qvi expilant suos parentes, qvam qvi alienos, longè turpissimum furtum sit oportet; qvod in Regem aut Principem committitur.

XLVII. Ne igitur Resp. subsidiis his, qvibus carere non potest, defraudetur, utve morosi debitores ad solutionem compellantur, exactione opus est, eáqve violentâ sæpè & irresistibili. Et si qvidem res in judicium deducta fuerit, rectè sentiunt Doctores, de plano & levato, qvod ajunt, velo procedi oportere, & à præceptis executivis initium fieri posse, adeò ut & citatio omitti, & si sententia pronunciata aut decretum interpositum fuerit, appellatio rejici qveat. *l. 4. l. fin. C. qvor. app. non recip.* Qvæ tamen sententia restringenda est ad casum istum, qvando causa est liqvida, sive ut in *d. l. 4.* dicitur, qvando tributariæ functionis munus evidens atqve convictum fuerit. Secùs, qvando debitum est dubium, *l. 18. C. de appell.* vel qvia jus collectandi non apparet, vel qvia causa collectæ in ambiguo est, vel qvia iniqva est impositio. Dav. Mev. *part. 1. decis. 148. 149.* dummodo longiorem disceptationem patiatur necessitas imminens, qvæ aliàs processûs omnes & longiorem judicii tractum respuit. Et hæc ratio est, cur ad processum in hâc materiâ executivum ultra nexum obligationis ac solvendi necessitatem reqvirant Doctores, ut agatur de collectis præsentibus & nec tùm persolutis, non verò de præteritis. Casp. Klock *de contribut. cap. 18. n. 30. seq.* qvia propter præterita nullum amplius Reip. metuendum est damnum. Nisi, qvod limitationis loco additum velim, præterita ista ad præsens periculum avertendum noviter adsignata fuerint, qvia tùm pro præsentibus haberi debent.

XLVIII. Qvapropter etsi in causâ collectarum & contributionum appellationes omnes interdictæ fuerint, restringendum tamen id semper est vel ad casum liqvidi, vel necessitatis inevitabilis. Cum enim tanta sæpè sit exactorum improbitas, ut ex non debito faciant debitum, & intempestivè nonnunqvam atqve sine discrimine possessorum collectas à multis retrò annis debitas manu militari exigant, iniqvum profectò erit, omnes ejusmodi neqvitias perpeti, & ad unius nefarii hominis libidinem fortunas suas prostitutas habere. Finge ad tertium possessorem venisse ædes sub hastâ venditas, emptorem annuâ, bimâ, trimâ die, ut convenit, solvere pretium, idqve in judicii loco deponere, nec ullam hic contrahere moram, solvere etiam tributa à se, qvoad

ædes posséderit, debita, precium ipsum cedere Creditoribus per concursum de prioritate litigantibus, exactorem verò tributorum nolle expectare sententiam, sed tributa à multis retrò annis ante venditionem ab anterioribus possessoribus debita ab novo emptore rigidè poscere, illumqve de deposito & soluto precio excipientem audire nolle, numqvid putabimus, exactori id licere, nullamq; tùm ad judiciale forum interponi provocationem debere? Imò verò Reip. maximè interest, dispicere, ne qvis ab hirudinibus istis injuriam patiatur, & ut ipsa etiam causa tributaria intra justitiæ limites persistat. Atq; tales casûs intra unius civitatis pomoeria occurrere possunt plures.

XLIX. Sanè vix fieri potest, ut damnum sentiat Resp. etsi multo ære alieno gravatæ fuerint possessiones, de qvibus inter Creditores disceptatur, nisi damnum interpretari velis illud, qvod non tempestivè soluta fuerint tributa, Id qvod tamen inter præterita refertur, & salvâ nunc Rep. non ampliùs curatur. Aliàs enim propter collectas & tributa debita, duplici modo prospectum est Reip. tùm per jus hypothecæ, qvod habet in bonis debitoris, tum per privilegium prælationis, qvod habet in concursu. Utrumqve ex lege venit, & jure constituto, utrumqve insignes producit effectûs. Qvod hypothecam attinet, ea fundata est in *l. 1. C. si propter publ. pensitat. & l. 1. C. in qvib. caus. pign. vel hyp. tac. contr.* atqve ea illicò post indictionem tàm prolixas agit radices, ut universa debitoris bona afficiat, non ea tantùm, qvibus tributum impositum est. Ratio est, ut eo securior reddatur Resp. & ut extinctâ re unâ id qvod debetur Reip. ex aliis peti possit, cùm præsertim Reip. etiam actio personalis adversus debitorem competat. Ex qvo conficiunt nonnulli, subditum ab hoc onere non liberari, etiamsi renunciare velit prædiis, propter qvæ onus subire tenetur. Maximeqve memorabilis est sententia Baldi, qvam refert Antonius Perez. *Cod. de indict. n. 27.* dum inqvit: *Qvod si Rustico imposita fuerit collecta ratione alicujus domunculæ, & adeò multiplicata sint collectæ, ut excedant valorem istius domûs, non tamen liberabitur à collectis, qvamvis illi domunculæ renunciaverit, qvia hoc onus non est merè reale, sed annexum personæ propter rem: unde licet res deficiat propter renunciationem, non tamen*

men deficit persona, quæ ex se principaliter manet obligata, ratione subjectionis. Add. Franzk. *lib. 1. resolut. 7. num. 48.* Carpzov. *lib. 4. respons. 78. n. 17. 18.*

L. Sed restringendum hoc est ad eum casum, qvo possessor ipse, qvoad possedit, collectas & tributa accumulari fecit. Si qvando enim fundus ad alium tertium pervenit, nomine collectarum præteritarum â venditore debitarum non potest exactor compellere emptorem aliumve tertium possessorem; nisi tantummodo ratione rei possessæ, & ratione qvanti ex istâ re possessâ debiti, neq potest convolare ad alias res proprias ipsius emptoris, *arg. l. 3. C. de præd. & omn. reb. navicul. lib. XI.* Carpzov. *d. l. num. 11.* Add. Amæd. â Ponte *de laudem. qvæst. 45. n. 20.* Ergo nullâ tum tenebitur possessor actione personali, Id. Carpzov. *lib. 5. respons. 98. n. 7.* neqve hypothecariâ generali; imò ne speciali qvidem, sicubi sub hastâ ipsi prædium emptum fuerit. Ita enim jus est, ut extingvantur hypothecæ, qvamprimum res subhastata licitatori adjudicatur. *l. 8. de remiss. pign.* Neguzant. *de pign. part. 6. m. 3. n. 25.* Neqve obstat textus in *l. 36. ff. de jur. fisci*, qvia præsupponitur ibi distractum ideò prædium, ut ex precio tributa præteriti temporis solvantur. Ex qvo porrò infero, licere hoc casu tertio possessori exactorem per exceptionem ædium liberarum repellere, aut in eventum, qvando hypothecaria adhuc locum habuerit, renunciare fundo empto, eumqve cedere.

LI. Privilegium prælationis, qvod propter tributa fisco competit, fundatum est in *l. 1. C. si propt. pensit. publ.* Idqve privilegium utilitas publica expressit, qvod in tributis nervi Reip: consistant. Non igitur qvod propter tributa competit privilegium, ad alias causas extendendum est, cum in qvamplurimis privatus anteriorem hypothecam habens potior fit. *l. 8. l. fin. §. 1. ff. qvi pot. in pign.* Vid. Wissenbach. *ad Pandect. part. 1. disp. 40. num. 14.* Sichard. *ad l. 4. C. qvi pot. in pign. n. 3. 4.* Sed & hoc restringendum est privilegium solùm ad eorum bona, qvibus tributa indicta fuerunt, ad bona verò Collectorum sive exactorum propter pecuniam ex administratione residuam extendendum non est, cum id debitum veniat ex contractu â fisco cum administratore inito. In contractibus autem præter tacitam hypothecam non

alind

aliud habet fiscus privilegium, qvam qvod in rebus post qvæsitis potior sit eo, cui debitor ante obligavit bona præsentia & futura, *l. 28. ff. de jure fisc.* Franzk. *l. 1. resolut. 14. num. 22.* David Mev. *part. 4. decis. 253.* De qvo tamen ipso multa adhuc inter Doctores est controversia. Vid. Wissenbach. *part. 2. disp. 39. n. 10.*

LII. Jus tale, qvod fisco in bonis debitorum propter tributa competere diximus facit, ut prædia ipsa, ob tributorum & collationum cessationem auferri domino & vendi possint, *l. 1. & 2. C. si propt. publ. pensitat. l. 8. C. de exactor. tribut.* Roland à Valle *vol. 4. consil. 79. num. 3. 4.* Ratio est, qvia interest Reip. tributa exsolvi, & ærarium publicum conservari. Atqve sic etiam jubet Constantinus Imp, *l. 1. C. de cap. & distr. pign.* res eorum, qvi fiscalibus debitis per contumaciam satisfacere differunt, distrahi. In genere dicit, RES EORUM, ut non prædium tantùm ipsum tributarium, sed & alia ejus, qvi tributum debet, capi & vendi posse, innueret; id qvod etiam ex aliâ Constantini constitutione colligitur, qvæ extat in *l. 3. C. si propt. publ. pensit.* Estqve venditionis hujus effectus iste, ut etsi aliena, non fisci propria, res fuerit, fiscus tamen venditor statim dominum faciat emptorem, & priori domino non nisi ad precium actionem, eamqve temporalem, qvadriennio circumscriptam, relinqvat, *l. 2. & 3. C. de qvadr. præscript.* Qvod posterius qvidem in favorem fisci, prius autem favore emptoris constitutum fuit â Zenone, ut facilius allicerentur homines ad res fisci emendas, si intelligerent, se amplius inqvietari non posse. Nicol. Burgund. *de evict. cap 36. num. 2.* Et hoc est qvod dicunt Imperatores, venditionem convelli non debere emptorem perpetuam accipere emptionis firmitatem, & venditionem ne qvidem priore domino precium offerente revocari oportere *d. l. 1. 2. & 3. C. si propt. publ. pensit.*

LIII. Observandum autem est, non propter omnem dilationem solvendi tributi statim debitoris bona distrahi debere, sed propter eam demum, qvæ cum aliqva fuerit vel contumaciâ vel morâ conjuncta. Sic enim etiam veteres JCti responderunt, pro pecuniâ tributi, qvod suâ die solutum non est, qvo minus prædium jure pignoris distrahatur oblatam moratoriam cautionem non admitti. *l. 5. §. f. ff. de censib.* Neqve tamen omnis prorsus

sus

sui debitoribus dilatio deneganda est, si qvam petant ad pecuniam comparandam, neqve illicò auferenda sunt bona, simulatq; effluxus fuerit dies, qvo solvi tributa debuerunt. Etsi enim dies interpellet pro homine, & per illius effluxum debitor in morâ constituatur, incivile tamen est, manus illicò injicere, & vel non petenti dilationem, bonis exuere, vel petenti, eam denegare. Qvanto verò tempore cessatum aut continuatum esse oporteat in non solvendo tributo, aut qvousq; dilatio concedi debeat, non omnium eadem est sententia. Plerasq; eas recenset Jacobus Menochius *de arb. jud. qvæstion. lib. 2. cas. 55.* qvi concludit tandem, arbitrio judicis id relinqvendum esse. Istud tamen arbitrium intra certos limites olim coercitum fuit, uti patet *ex l. 45. §. 10. ff. de jur. fisc.* ubi dicitur; *Fiscalibus debitoribus petentibus ad comparandam pecuniam dilationem negari non placuit. Cujus rei æstimatio ita arbitrio judicantis conceditur, ut in majoribus summis non plus, qvam tres menses, in minoribus verò non plus qvàm duo prorogentur, prolixioris autem temporis spatium ab Imperatore postulandum est.* Add. Francisc. Balduin. *de leg. Constantini lib. 2.*

LIV. Cæterùm ut venditio firma maneat, nec convelli qveat, probè observanda sunt reqvisita, qvæ *ex l. 2. C. si propt. publ. pensit.* hoc ordine colliguntur. *Primum* est, ut fiat ob cessationem collationum, qvippe qvæ principalis causa est, propter qvam fisco hæc competit potestas, ut rem alienam vendere possit. Vim facit vel Princeps vel Magistratus, qvi subditis bona aufert sine causa. *Deinde* ut præcedat permissio aut decretum Præsidis sive Magistratûs, qvi consideratis omnibus circumstantiis judicare debet, num tanta sit Reip. necessitas, tanta reliqvorum qvantitas, tanta debitoris vel inopia, vel calamitas, vel contumacia & morositas, ut ad venditionem procedendum sit. *Tertiò*, ut fiat venditio ab his, qvibus periculum exactionis tributorum imminet, qvod qvale sit, multis explicat Klock *de contribut. cap. 18. n. 227. seq. Qvartò*, ut fiat bonâ & sincerâ fide, sine fraude & sine intentione ægrè faciendi. *Qvinto*, ut fiat justo precio, & *Sextò*, ut fiat solenniter i. e. præviâ subhastatione solenni & legitimâ. Addunt alii, ut precium de præsenti solvatur, qvod fides de precio in tali casu haberi neqveat, *per l. 5. §. 1. ff. de jur. fisc.* cùm

E & aliâs

c 1592

& aliàs res captas pignori & distractas præsenti pecuniâ distrahi oporteat, *l.15. §.7. ff. de re jud.* Sed hoc mutatum esse videtur jure nostro Saxonico per *constitut.32.p.1.* uti notat Daniel Mollerus *ibid. n.10.* Addo ego *Septimum*, ut si prædia deserta, & domini absentes fuerint, speciali, aut in eventum edictali citatione ad actum subhastationis citentur. Justum autem precium forte non aliud est, qvàm qvod ex subhastatione legitimè institutâ resultat, qvanti scilicet plurimi res subhastata vendi potest cum nulla res pluris aut majoris precii sit, qvàm prout emptorem invenit. Martin. Azpilcueta Navarr. *tom.3.c.23.n.78.* Petr. Nic. Mon. *de empt. & vend. tit. de substantial. n.30.* Francisc. Card. Mantica *Lucubrat. Vatican. lib.4. tit.20. n.6.7 8.*

LV. Fateor iniqvum sæpè videri tale precium in comparatione ad illud, qvo antehac empta res fuit. Neqve improbo consilium & sententiam Carpzovii, qvam in *asyl. deb. th. 71.* proponit, debere scil. magistratum rem ad pristinum statum revocare, & prædia vel adhuc subhastanda vel jam subhastata nullo reperto emptore, qvi æqvum offerat precium, ita taxari facere qvanti tempore acqvisitionis valuerint, idqve precium, qvod debitor ante hac exsolvit, vel saltem tale, qvod propius ad illud accedat, definire. Sed vereor ut ea res effectum habeat. Qvotus enim qvisq; est, qvi flagrante bello & ingruentibus atq; irruentibus undiq; malis, qvorum longissimam seriem nemo pervidere potest, domum, prædium, agrum eodem precio emere velit, qvo voluisset pacato adhuc rerum statu & prospero successu. Et qvis nescit, propter externas circumstantias precium augeri vel minui? inveniri emptores plures aut rariores? ut adeò in arbitrio non sit vel venditoris vel magistratûs, aliud ponere pretium, qvam qvod ipsa ponit temporis præsentis conditio. Qvocirca etsi venditor vix qvintam, imò etiam minorem partem acceperit precii ejus, qvo ipsi antehac res constitit, injuriæ temporis id adscribendû est, & necessitati, qvæ rem tanti vendere coegit. Nec poterit deinde crescentibus rerum preciis contractum semel perfectum & consummatum rescindere aut retractare, cùm justitia precii non ex seqventi aliqvo tempore, sed ex tempore, qvo contractus initus est, æstimari debeat, qvanti scil. eo tempore res vendi potuit, *l.8. in f. C. de rescind. vend.* Anton. Fab. *Cod. lib. 4. tit. 30. def.*

def. 1. Qvod multo magis in causa tributorum locum habet per *tot.tit.C.si propt.publ.pensitat.*

LVI. Etsi autem venditio talis jure nitatur suo, & longâ experientiâ compertum sit, non aliter consuli qvandoqve communi bono posse, non temerè tamen â bono Magistratu ea institui debet. Triste est, res suas & prædia ab avis & proavis accepta sub hastâ videre exposita, eaq; vilissimo precio, ex qvo ipse ne teruncium qvidem sæpè percipit, divendita experiri, neqve adeò videre, unde alimenta posthac haberi qveant. Præscriptus est in Hispaniâ exactoribus modus, qvem laudat & in hanc epitomen contrahit Antonius Perez *Cod. de exactor. trib. lib. X.* ne vi excutiantur miseri coloni vel cives, non eorum domus, aut paucæ aliqvæ pecudes eripiantur, non vis aliqva corporibus aut fortunis, si omninò exiguæ sint, inferatur, non priventur eâ unâ vitæ commoditate, qvam solam habent, & qvâ ademptâ necesse est, ut in exilium abeant, vel misertimam perpetuo inopes vitam ducant. Utinam hic modus observari potuisset inter Germanos, & adhuc posset! feliciora certè subinde extitissent fata, neq; pervia tot hostibus aut prostituta fuisset nostra patria. At enim diversa omnia obtinuerunt. Major fuit superiore bello eorum numerus, qvi per nimias contributionum exactiones, qvàm qvi per hostium direptiones ad incitas redacti fuerunt. Plurimi, qvod ferre onera amplius nô possent, cedere patriâ coacti fuerunt. Non fructuum amplius habita fuit ratio, sed ipsius totius substantiæ, dum ne deserta ea â possessore esset. Ex qvo factum, ut propter unum fundum triplo aut qvadruplo plus contributionis nomine exsolutum sæpè fuerit, qvàm ipsum ab initio possessori constitit. Nemo rerum suarum tàm securus & certus esse potuit, ut in crastinum sibi earum possessionem polliceri auderet. Coegit ista calamitas sæpenumero magistratus, ut prædia deserta sub hastâ exponerent, qvandoq; etiam addicerent nullo omninò constitutio precio, sed hâc tantùm sub conditione, ut novus possessor futura ferret onera, atqve subsidio & auxilio tantùm esset reliqvis concivibus. Sed desino calamitates istas, qvas ipse multo cum dolore non unis vicibus observavi, prolixiùs recensere. Redeo in viam & statuo, non licere exactoribus propter cessationem

 tributo-

tributorum qvosvis promiscuè fundos sub hastâ distrahere; sed attendendam hîc esse necessitatem publicam, rationem cessationis, conditionem possessorum, qvalitatem fundi, & ejusmodi alia plura, qvæ sæpè ne cogitata qvidem fuerunt, tantum abest, ut præcaveri potuerint. Et hoc est, nî fallor, qvod dicit Imperator in *d. l. 2. C. si propt. publ. pensitat.* sincerâ fide distrahi bona debitorum debere.

LVII. Pertinet huc etiam pignoris capio, qvippe qvæ similem effectum habet, ut nisi venerit deinceps contumax & debitum exsolverit, vendi id qveat & distrahi. Sic enim per mores invaluit, nec rationi repugnat, aut legi civili, ut pignorentur subditi pensiones annuas non solventes. Et poterunt tùm pignorationes fieri in qvâvis re mobili, exceptis instrumentis rusticis *l. 7. & 8. C. quæ res pign. oblig.* Nec dicere poteris, causam tributariam potiorem esse, ut propter eam parci bobus aut instrumentis aratoriis minimè debeat. Rectè enim & eruditè ad *ad d. l. 8.* observat Jacobus Russardus, eam etiam in debitis fiscalibus locum habere. Ratio est, ne abductis aratris sqvalere contingat arva; & proinde nihil ex iis capi potest, etiamsi rustici nihil aliud possideant, Petr. Peck. *de jur. sistend. cap. 5. num. 22.* Conf. Joh. Franc. Ripa *de peste cap. 4. num. 221. seq.* Renat. Choppin. *de privileg. rusticor. lib. 1. cap. 7.* In distractione talium pignorum non minus circumspectos esse oportet exactores, atqve in distractione prædiorum tributariorum.

LVIII. Nec verò voluit olim Constantinus Imp. vel pignoris capiones vel prædiorum distractiones fieri ante qvam de contumaciâ debitoris sufficienter constaret, adeò ut in eum casum præmitti jusserit custodiam personæ, sed militarem, apertam, & liberam. In carcerem detrudi tales debitores noluit, qvod carcer inventus fuerit ad coercendos homines pœnâ dignos, *l. 2. C. de exactor. tribut.* Id qvod argumentum præbet summæ humanitatis atq; indulgentiæ, cùm aliàs ob privata debita in carcerem conjici qvis potuerit. *l. 1. C. qvi bon. ced. poss.* Qvod si verò deinceps debitor in obduratâ neqvitiâ permanserit, tùm demum exactori potestatem fecit Constantinus ad res omnemq; substantiam accedendi. Sed hoc, qvod ita à Constantino lege promulgatum fuit, moribus

15`05

moribus hodiernis haud paulo immutatum videtur. Poteſt n. hodiè ob fiſcale debitum qvis in carcerem conjici, etſi posſideat bona, qvæ capi & ſub haſtâ vendi qveant. Didacus Covarruvias *lib. 2. reſolut. cap. 1. n. 4. in fin.* Simon à Gronewegen *de legib. abrog. in Holland. ad d. l. 2.* atq; adeò ex ſententiâ Bartoli optionem habet fiſcus, utrum velit prius debitorem carceri mancipari, an ad bona ejus pervenire, ita ut etiam variatio licita ſit. Anton. Perez. *C. de exactor. tribut. num. 19.* Klock *de contribut. cap. 18. n. 123.*

LIX. Solet alicubi etiam mulcta pecuniaria indici nî collectæ ſolvantur, & tùm ſi contumaciam auxerint debitores, non collectæ tantùm, ſed ipſæ etiam mulctæ exigi poſſunt & ſolent. Klock *d. l. num. 73.* Verùm iſte procedendi modus videtur tantùm adverſus eos exerceri poſſe aut debere, qvi cum bonis abundant, collectas ſolvere recuſant, atq; adeò in extremâ veluti contumacia perſiſtunt: Si cui verò anguſta res domi fuerit, & tantum vix ſuperſit, ex qvò collectas aut tributa ſolvere qveat; improbus planè erit exactor, qvi afflicto afflictionem addere, & mulctam inſuper exigere velit pecuniariam. In illis verò caſibus, qvibus mulctam indicere licet, etiam id tenendum eſt, non cedere eam exactori, ſed in commune ærarium inferendam eſſe, tùm qvia cauſa ipſa eſt publica, tùm qvia metuendum aliàs eſſet, ne plus mulctæ qvam collectarum nomine exigeretur, dum ſine dubio oppidò faciles tùm extituri eſſent exactores ad mulctas indicendas.

LX. Uſitatisſimus per Germaniam exigendi modus hactenus fuit ille, qvi fit per manum militarem, qvi & olim aliqvando ab Imperatoribus probatus fuit, uti patet *ex l. 1. Cod. de offic. præf. Auguſtal.* Sed obſervat Klockius *d. l. num. 90.* modum iſtum non omninò extra periculum eſſe, docuitq; experientiâ; plurimas inde excitatas fuiſſe ſeditiones. Pleriſq; tamen executio iſta tàm gravis extitit, ut cum facultatibus ipſum qvoq; animum perdiderint, neq; vel hiſcere contra auſi fuerint. Sed qvæſo ego, qvid obtentum tandem principibus eſſe dicamus? hoc ſcil. ut poſtqvam exuti omnibus bonis ſubditi fuerunt ipſi, etiam nihil haberent amplius, qvod ſplendorem eis apud exteros aut formi-

licentia, avaritia, crudelitas, petulantia, neqvitia, nemo ignorat; atq; hinc qvalis per eum fieri soleat executio, etsi facta nondum sit, divinare poterit, qvisqvis ratione suâ utitur. Et tamen ita invaluerunt istiusmodi tribulationes, uti communiter vocantur, ut nihil freqventiùs in communi conversatione audiatur, & qvotidianæ inde apud censitores ingeminentur qverelæ. Gravissimè per istas exactiones & DEum & naturam offendi, ostendit Christophorus Forstnerus *ad Taciti annal. lib. 4.*

LXI. Est verò etiam in ipsos censitores eosqve qvi in recipiendis & conflandis pecuniis occupati sunt, assidua â superioribus habenda inspectio, qvippe qvod eorum tanta sæpè sit rapacitas, ut non tàm ærario publico, qvàm rei suæ privatæ dent operam, suamq; substantiam ex alienâ pecuniâ in immensum augeant. *Sunt apud nos plures*, inqvit Antonius Perez *Cod. de exactor. tribut. num. 29. qvi exactoris, qvæstoris, seu susceptoris munus ex fide tractant, & rationes receptorum conficiunt, redduntq; ; sed etiam ex his non paucos videmus, qvi ad id munus accedunt sine ullo censu & intra paucos annos ditissimi fiunt. Qvamobrem optandum foret, ut ab illis indilatè qvæsitarum opum ratio exigeretur, & ex iis opes illæ auferrentur, qvarum origo est incerta. Valde etiam conduceret, providere, ne multi otiosi homines, præter qvæ nescio inania officiorum nomina annuis salariis Remp. qvasi prædæ habeant, & ne etiam aulici avidas manûs in contributiones injiciant, aut ex illis ambiant â Principe largitionem aliqvam.* &c: Conf. Hermann. Lather. *de censib. lib. 1. cap. 15.* Ego nihil addo, nisi qvod & olim gravissima pœna decreta fuerit ipsis judicibus seu Rectoribus provinciarum, qvi suscepta â Rep. sive illata qvocunqve prætextu usurparent, etsi mutuum intervenisse dicerent, *tot. tit. C. de his qvæ ex publ. collat. illat. lib. 10.*

LXII. Reliqvum est, ut de fine publicarum collationum videamus, qvandoqvidem ex isto pleraq; earum justitia æstimanda veniat, si vel ipse totus finis talis non sit, ut propterea gravari debeant subditi, vel si talis qvidem sit, pecunia autem collecta in istum finem non convertatur. Qvod tributa concernit, qvæ certam & qvotannis recurrentem habent præstationem, illa ideò ab initio constituta fuerunt, ut Resp. perpetua haberet subsidia, qvi-

bus

bus ipsa conservari posset. Impossibile enim est, uti dicitur in *Novell. 149. cap. 2.* ut sacris tributis non illatis alioqvi Resp. conservetur. Et ut constet, qvorsum tributa impendi oporteat sic ibi pergit Justinianus sive potiùs Justinus Curopalata: *Militares namqve copiæ, assignato sibi salario inde percepto, hostibus resistunt, & collatores à barbarorum incursionibus & truculentiâ vindicant. Deniqve agros atqve civitates à latronum alioqve modo incompositam vitam sectantium vi & irruptionibus, agendis excubiis defendunt: ex illis etiam reliqvæ cohortes ea, qvæ ipsis attributa sunt, accipiunt: muri atqve civitates indidem instaurantur publicarum balnearum hinc calefactiones procedunt: postremò spectacula, aliaqve omnia, qvæ ad delectationem subditorum inventa sunt, ex iisdem curantur: ut qvæ ab illis contribuuntur, partim in ipsos, partim propter ipsos insumantur, & impendantur: nobis autem prorsus nihil inde præter istarum rerum curas habere contingit, non tamen eas mercede vacuas, cùm magnus ille Deus & Servator noster Jesus Christus, magnitudine clementiæ suæ permultis propter hoc nos bonis remuneretur.*

LXIII. Scilicet permulta sunt, qvæ in civitate sumptu publico facienda, reficienda, comparanda, conservanda & expedienda sunt. Ipsa in se Resp. ut subsistat, multas sæpè facere oportet expensas. Constituenda sunt salaria Consiliariis, Magistratibus, judicibus, apparitoribus, executoribus & qvibusvis aliis in ministerio publico versantibus, qvibus sanè carere neqvit Respublica, etsi sibi soli relicta sit, neqve cum aliâ Rep. commercium habeat. Qvod si porrò cum aliis Rebuspubl. agendum fuerit, id qvod utiqve necessarium sæpè est, ut plurimùm non inutile, mittendi tùm sunt & recipiendi vicissim legati, facienda fœdera, ineunda pacta, firmanda commercia & qvæ sunt alia, qvæ haud contemnendam sæpè pecuniam exigunt. Alendi sunt etiam in pacatissimo Reip. statu milites nonnulli ad purgandam

atqve consumat, sed ut in ea, qvæ necessaria aut utilia Reip, visa sunt impendat, neqve tàm suam inde qvàm subditorum suorum salutem qværat, aut suam non aliàs, nisi Reip. ea simul proficua sit.

LXIV. Atqve hæc fuit mens & intentio non Justini tantùm in *dict. Novell.* 149. sed Tiberii etiam istius, qvi à Justiniano secundus imparavit in *Novell. 161. cap.* 2. dum sic ait: *Ex eo nobis in mentem venit, qvod pluris à nobis sit subditorum opulentia & medela, qvàm reditus qvi exinde inferuntur imperio. Contrahimus enim unà cum largitionibus præsidum in arctum ipsa etiam suffragia, qvæ Imperialibus inferebantur rationibus, & magnum reddebant pecuniarum cumulum; qvo magis hac causa & Resp. meliore successu potiatur, & locupletior redeat, aliqvot retrò temporibus à nonnullis excogitatis præstationibus liberata. Una enim hac res potentiæ nostræ studio est, ut provinciæ & bonis gubernentur legibus, & tutò inhabitentur, neqve non ex præsidum justitiâ fructum capiant, & tributa publica sine qverela inferantur. Neqve enim aliter conservare licet Remp. nisi pientissimæ præstationes importentur in publicum, ex qvibus & militares nutriuntur copiæ, ut resistatur hostibus & per agros ac Urbes agantur excubiæ: perfruuntur item reliqvi ordines attributis sibi salariis, reparantur qvoqve muri & urbes, deniqve omnia alia proveniunt, qvæ communem subditorum utilitatem concernunt.*

LXV. Qvod Tiberius ait, pluris apud se æstimari privatam civium opulentiam, qvam publicam fisci aut ærarii, idem hoc de Constantio Constantini Magni patre refert Eutropius *lib.* 10. qvod fuerit vir egregius & præstantissimæ civilitatis, divinis provincialium ac privatorum studiis, fisci commoda non admodum affectans, ducensqve meliùs, publicas opes à privatis haberi, qvàm intra unum claustrum reservari. Et laudatur Julio Capitolino M. Antoninus Philosophus Imperator, qvod in causis compendii judicans fisco nunqvam favit. Qvod enim qvidam egestatem civium dominantis securitatem esse existimant, id profectò principium est tale, ut contrarium verius videatur. Vid. Christoph. Forstner. *ad Taciti annal. lib. 4.* Et imperium & fiscus abundat utens subjectis locupletibus, inqvit Justinianus Imp. *Novell. 8. pr.* Utiqve enim nullæ opes aut certiores sunt aut utiliores

4509

liores, qvàm qvæ ſunt in ſubditorum cuſtodiâ, hæ ſolæ ſtabiles firmæqve permanent, qvibus princeps, ubi neceſsitas exigit, utatur ac fruatur cum voluntate ac ſtudio ſubditorum.

LXVI. Poſſunt verò præter ordinarias cujusqve Reip. expenſas, qvibus tributa deſtinata fuiſſe dixi, aliæ extra ordinem ſæpè neceſſariæ eſſe, qvibus exſolvendis poſt excuſſum Principis fiſcum Th. Maul *de homag. tit. 9. n. 37.* non alia ſuppetunt remedia, qvàm ut collationes fiant, & collectæ indicantur. Ut ecce, ſi propter imminentem aut minitantem hoſtem miles conſcribendus & arma paranda ſint, ſi grande æs alienum emergat, ſi muniendum oppidum aut muri extruendi fuerint, & qvæ pasſim occurrere ſolent alia. Qvibus addere ſolent alii, ſi principis filia elocanda fuerit, ſi principi defuncto exeqviæ faciendæ ſint, &c. Jac. Monoch. *de arb. jud. qvæſt. lib. 2. caſ. 181.* in qvibus tamen collectas non aliter admittunt alii, qvàm ſi longâ conſvetudine ita alicubi receptum ſit. Klock *de contribut. cap. 8. num. 12. ſeq.* Winzler. *de collect. obſervat. 7. num. 11.* Th. Maul. *de homag. tit. 9. n. 28. ſeq.* Sic etiam propter Principis adventum, ut paratas facerent, h.e. Regiæ aut Principis familiæ cibos exhiberent, collectas jam olim indictas fuiſſe legimus. Vid. Hier. Bignon. ad Marculfi form. *lib. 1. pag. 448.*

LXVII. In qvibus omnibus tamen hæc inprimis obſervanda ſunt, *Primò*, ut collecta ſumptibus & impenſis in proportione reſpondeat, neqve ad plus dandum, qvàm neceſſarium fuerit, collatores adigantur, aut ſi qvid ſuperfluum fuerit, ut id in commune ærarium ad futuros uſus referatur. *Deinde*, ut ceſſante causâ ipſa qvoqve deinceps ceſſet collecta. Et *Tertiò*, ut non in alios uſûs impendantur opes conqviſitæ, qvàm in qvos ab initio deſtinatæ fuerunt. Atqve hinc expedit ſæpè, ut in comitiis explicetur, qvare & qvorſum tanta impendia facere oportuerit, utqꝫ exinde intelligat populus, per collectas iſtiuſmodi ſalutem ſuam

autò perfrui possint, exigi; præterea cum pleriqve ipsorum eam pecuniam, alii magistratum gerentes, alii præfecti regionum, alii militantes accipiant, magnas etiam tibi gratias agent, qvod exiguam redituum suorum partem tibi conferentes, reliqva omnia sine damno percipere possint. Idque eò magis fiet, si te continenter vivere ac nihil prodigere videant. Qvis enim cùm videat, te in re familiari summâ parsimoniâ uti, in publicâ liberalissimum esse, non ultrò velit aliqvid conferre, cùm tuas divitias suam securitatem & copiam esse judicet. &c.

LXVIII. Non malè hinc statuit Ludovicus Molina *de justit. & jur. disp. 667. n. 7. seq.* Principem, qvi gravius tributum accepit, qvàm causa efflagitat, in conscientiâ ad restitutionem ejus, qvod nimium est, subditis teneri, nisi aliis rebus id impendat, qvarum causâ justè tributa imperare posset. Vicissim tamen periculosa est assertio Johannis Azorii *Instit. moral. lib. 5. cap. 22. q. 6.* statuentis, subditum, certo scientem, non impendi tributa in rem, ob qvam imposita ab initio fuerunt, non teneri ea solvere in conscientiâ, nec peccare defraudando, nec obligari ad restitutionem. Etsi enim qvod inter privatos datur aut promittitur ob certam causam, eâ non existente vel non secutâ non debeatur; in publicis tamen doctrinam hanc applicare subditis vix licebit, præsertim circa negocium tale, qvod ad respectum imperii & subjectionis pertinet. Nec enim per modum conventionis semper decernuntur tributa, sed ex imperio substantiam capiunt, & ad jurisdictionem imperantis debentur, *Rom. XIII. 6.*

LXIX. Cæterùm qvod dixi, tributa in alios usûs impendi non debere, qvàm in qvos ab initio destinata fuerunt; & rursus, tributa neqve imponi neqve exigi debere, nisi propter necessitatem aut utilitatem publicam: & porrò, tributa aut collectas justam ad impendia & expensas habere debere proportionem, non tàm strictè accipiendum est, ut Principi inde in sui sustentationem nihil omninò decerpere liceat. Qvin imò, qvod in Regis sustentationem datur, in communem utilitatem datum videtur, qvia Regis sustentatio utilitas est publica. Franc. Toletus *lib. 5. instruct. Sacerd. cap. 72. num. 4.* Et statuendum hinc est, Regi aut principi vel tributa exsolvenda, vel certos reditûs assignandos esse, solum eum in finem, ut habeant, unde secundum

ratio-

rationem dignitatis suæ vivat. Propterea enim, qvod Princeps pro Rep. laborat, eam regendo, defendendo & tranqvillitatem publicam conservando, justum est, ut Resp. vicissim eum digne alat & sustentet, cùm natura hoc dictitet, dignum esse operarium mercede suâ. Leonh. Lessius *de just. & jur. l. 2. c. 33. dub. 1. num. 5.*

LXX. Est ergò hæc non scripta sed nata lex, ut qvi sua nobis tempora impertiunt, qvod illi faciunt, οἷς λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε, nostra etiam percipiant tempora, h.e. de nostris fructibus & laboribus sustententur, & non solùm ὑπαρχόντως sed & ὑπερβαλλόντως procurentur. Ipso enim hoc suo ministerio DEI funguntur procuratione, & qvicqvid hujus intuitu in eos confertur, in Deum ipsum refertur. *Ideò tributa præstatis*, ait Paulus *Rom. XIII, 6. ministri enim DEI sunt in hoc ipsum servientes. Reddite ergò omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.* Digna sunt, qvæ hîc adscribantur verba Chrysostomi, locum hunc Pauli enucleatè explicantia: *Qvæ est causa*, inqvit, *qvod tributa pendamus Regibus, annon, qvod nostri providam curam gerunt? annon, qvod præsint nobis? mercedem procurationis illius & curæ retribuimus. Profectò neqvaqvam ab initio in hanc rem consentire voluissemus, si non multum nobis commodi, ex hâc illorum sedulâ curâ & nostris rebus accrevisset. Omninò enim placuit hoc ab initio mortalibus; de communi omnium consensu nutriendos & sustentandos esse principes, eò qvod res suas proprias insuper habentes & in secundis ponentes* τῶν κοινῶν κήδονται πραγμάτων, *rerum communium curam agunt*, καὶ εἰς ταῦτα τὴν σχολὴν ἀναλίσκουσι, δι' ὧν καὶ σώζονται τὰ ἡμέτερα. *Et otium suum in id impendunt, ut res nostræ salvæ sint. Et porrò;* οὐκ ἐπίδοτε, ἀλλ' ἀπόδοτε, *non dixit Apostolus date, sed reddite.* οὐδὲ γὰρ χαρίζῃ τοῦτο ποιῶν, ὀφειλὴ γὰρ τὸ πρᾶγμα κἂν μὴ πράττῃς αὐτὸ, ἀγνώμονος ὑποστήσῃ δίκην &c.

jubet conditio) an verò utiles & necessarii. Posteriori casu teneri subditos, dubium non est. Recidit enim tùm qvæstio in eum casum, de qvo ante dixi, qvod Principi subministrari à subditis debeant omnia ea, qvæ ad victum & amictum Principe dignum, tùm & ad totum regimen & imperium sustinendum pertinent. Qvæ utiqve non ex necessariis tantùm constant, sed etiam ex illis, qvæ utiliter geruntur, & sine qvibus Respublica beata esse non potest. Beatitudo autem civilis præcipuè reqvirit sufficientiam rerum, qvæ sæpè sine magnis sumptibus comparari neqveunt.

LXXII. Priore casu ex rigore juris, & si Principis officium consideres, qvod hactenus neglectum est, ad ejusmodi debita solvenda adstringi subditi minimè possunt. Vid. prolixè Matth. Coler. *de process. execut. part. 2. c. 3. num. 326. seq.* Et maximè odiosæ eo casu censentur collectæ. Regner. Sixtin. *de regalib. lib. 2. c. 14. n. 56.* Qvis enim inter subditos non indignabitur, sicubi viderit facultates suas multo sudore & labore comparatas luxui alieno inservire, & immodicâ atqve fœdissimâ sæpè profusione consumi. *Magna certè*, (inqvit Philippus Cominæus *comment. lib. 10.*) *est multorum principum iniqvitas, qvi pecuniam pro suâ libidine suis imperant, & amplum alunt satellitium, ut miseram multitudinem in metu contineant, eamq; deinde pecuniam temerè & voluptuariè profundunt, nullo cum Reip. bono, & de qvotidianis sumptibq nihil remittunt, & suos exhauriunt, & assentatorum stipati sunt turbâ. Sed est DEUS, qvi flagitium nullum sinit impunitum.* &c.

LXXIII. Qvia tamen difficile est nonnunqvam, utiles & voluptuarios sumptûs discernere, cùm tantas tutela provinciarum & regimen politicum exigat impensas, ut privati vix capiant, & iniqvum insuper est, Principem ad rationes rigidè reddendas constringere, in dubio, & ubi de principis immoderato luxu apertè non constat, tutius facient subditi, sicubi debita ita contracta in se receperint. Sic enim in moralibus obtinet, ut in dubiis id eligatur, qvod tutius est. Qvia igitur sufficientes sumptûs Principi præstare tenentur subditi, dum non constat manifestò, necessarios non fuisse, propter qvos debita contracta] dicuntur, potiùs est, ut ea exsolvant & in se recipiant, qvàm ut obligationis

nis suæ immemores majestatem Principis exteris omnibus temerè & multâ cum injuriâ atq; impietate prostituant.

LXXIV. Qvando autem certum est & manifestò constat, prodigè & profusissimè vitam â Principe actam fuisse, atqve debita ab eo contracta inerti luxui ac prodigis epulis inserviisse, non tenentur qvidem subditi debita istiusmodi in se recipere aut exsolvere; Th. Maul. *de homag. tit. 6.* Piè tamen & laudabiliter fecerint, si & hoc casu Principi facultatibus suis subveniant, & debita talia agnoscant, non minùs atq; liberi, qvi Patris prodigi Creditoribus satisfaciunt, etsi ipsi obligati non sint, & ne teneantur, ab hereditate paternâ ex beneficio Prætoris abstinere qveant. Cæterùm si ærarium totum exhaustum & Princeps eò redactus sit, ut non habeat, unde Remp. defendat & conservet, atqve dignitatem & splendorem tueatur, etsi ipse culpâ suâ per ludos, convivia, profusas largitiones, bella inconsulta, causam inopiæ dederit, tenentur tùm subditi necessitati ejus subvenire, & nova tributa aut collectas conferre. Anton. Perez *Cod. de annon. & trib. num. 13.* Sed vicissim tamen tùm Princeps obligatus est ad restituendum hoc, qvod culpâ suâ intulit, damnum, si qvando ad pingviorem fortunam pervenerit. Paul. Laymann *Theol. lib. mor. lib. 3. tr. 3. part. 1. cap. 3. n. 8.* Et ut perveniat, omnem movere lapidem, omnibusqve viribus anniti debet.

FIlius ingentis pariter Fraterqve WILHELMI,
LYSERÆ & BOSIÆ digna propago domûs,
In Themidos vires animosqve ostendit arenâ,
Dotesqve ingenii prodit opesqve sui.
Commodat huic clypeum ZIEGLERIA Pallas, & arma,
Qviqve Parentis obit, Præsidis ille vices.
Ardet, & æternûm genti devota LYSERÆ
Vix se carceribus Musa tenere potest,
Ac ceu spumat eqvus pedibusqve repagula pulsat,
Liberaqve Elæi jugera poscit agri;
Sic illa effusis cupiat decurrere loris,
Area dum spatiis grandibus ista patet,
Jam stimulos subdunt priscæ decora inclyta stirpis:
Jam magnos referens nobilis ardor Avos:
Jam rapit immensi veneratio PRÆSIDIS, & vult
Obseqvium tanto ritè probare Viro,
Te cohibe, mea Musa, tamen, Non versibus ille,
Sed Samiæ fervet campus agone deæ.
Tu voto defuncta brevi gratare tropæum,
Victori pulcher qvod labor iste dabit.
ZIEGLERUM at seros ut servent fata per annos
Dulce Decus Patriæ præsidiumqve, vove.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Debuit

Sam. Benedictus Carpzovius,
Poëſ. P.P.